

GŁOS

KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE

Nr 12/2009 (2313) Rok L 22.3.2009

1959 - 2009
50 lat
Głosu Katolickiego

TYGODNIK POLSKI ZA GRANICĄ
HEBDOMADAIRE DE L'EMIGRATION POLONAISE

El Greco - „Zwiastowanie” (ok. 1600) - Budapeszt

El Greco i Zwiastowanie

Anna Sobolewska

Zwiastowanie w twórczości tolekańskiego, pochodzącego z Krety, malarza należało do często podejmowanych tematów. Znaną są płótna El Greca przedstawiające scenę objawienia Maryi Archaniola Gabriela z Barcelony, Bilbao, Florencji, Lugano, Madrytu, Toledo, a nawet z japońskiego Kurashiki. Do najwcześniejszych należy obraz z modeńskiej Galerii Estense, stanowiący jedno ze skrzydeł tryptyku, powstałego około roku 1570, zaś do najpóźniejszych i najciekawszych - dzie-

ło, które powstało najprawdopodobniej po roku 1600, a znajduje się obecnie w Muzeum Sztuk Plastycznych w Budapeszcie.

Urodzony w 1541 roku Domenikos Theotokopulos - z racji swego pochodzenia nazywany po prostu Grekiem (hiszpańskie *el Greco*) - przybył na Półwysep Iberyjski jako w pełni duchowo uformowany, bo niemalże 35-letni człowiek i artysta. Nie wiadomo, dlaczego na miejsce swojego zamieszkania wybrał, podpadłe już wówczas, prowincjonalne miasteczko Toledo. Wiadomo, że wcześniej kształtowało go kretańskie malarstwo ikonowe i doświadczenia wyniesione z Rzymu i Wenecji, gdzie zetknął się z wieloma wybitnymi artystami włoskiego renesansu. Tam jednak, ze względu na swoją nielojalność wobec kolegów, miał wywołać wielkie oburzenie wśród „wszystkich malarzy i miłośników sztuki”¹. Z przeniesieniem się z Italii do Hiszpanii wiązał wielkie nadzieje. Po przybyciu do Kastylii znowu szybko się rozczarował. Formalne, malarzkie rozwiązania, jakie zastosował, oraz sposób interpretacji religijnych wydarzeń skazywały go na konflikty i niezrozumienie. Malując głównie obrazy religijne i postaci o wydłużonych proporcjach, wysta-

wiał wrażliwość Kastylijczyków na niemalą próbę. Obrazy - w przekonaniu odbiorców - pełne dziwnego mistycyzmu i trudnej do wytłumaczenia ekspresji zjednywały mu tyleż zwolenników, co wrogów. Na dwór królewski, o którym długo marzył, nie udało mu się dostać. Dociekano, czy nie jest przypadkiem dotknięty astygmatyzmem albo po prostu niezrównoważony. I dziś zbija z tropu i, nierzadko, irytuje.

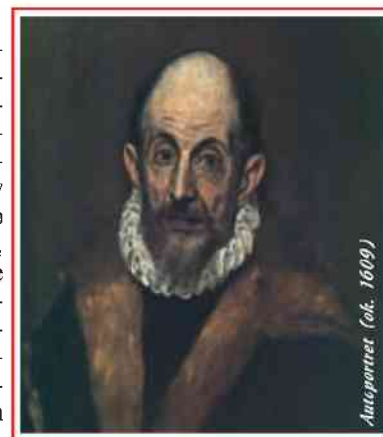
Jego sposób przekładania zmysłowych wrażeń na płótno, jego spojrzenie, jego przekonania i przemyślenia wciąż budzą niemałe emocje.

Antonio Palomino, pisząc w roku 1724 o obrazach z madryckiego Colegio, wśród których znalazło się również „Zwiastowanie”, uznał dzieło El Greca za śmieszne i godne pogardy. Niektórzy XIX-wieczni krytycy zaliczyli madryckiego retablum wręcz do rzeczy ohydnych. Wielkość słynnego cudzoziemca z Toledo nie uznał jeden z największych XX-wiecznych hiszpańskich myślicieli i jednocześnie znawców malarstwa, José Ortega y Gasset. Najpopularniejszy chyba współcześnie włoski semiołóg, publicysta, pisarz i krytyk sztuki, Umberto Eco, nie umieścił żadnego z jego dzieł w swojej „Historii piękna”, nie zabrakło zaś miejsca dla św. Sebastiana El Greca w „Historii brzydoty”. Siostra Wendy Beckett nazwała go najwybitniejszym przedstawicielem manieryzmu i, nie ujmując mu ani talentu, ani geniuszu, stwierdziła, że był wielkim, dramatycznym a jednocześnie narcystycznym twórcą i manipulatorem. Im bowiem mniej wiemy o jego obrazach, tym bardziej nas one zniewalają. Im bardziej chcemy go zrozumieć, tym więcej pojawia się pytań i wątpliwości. Z kolei jeden z najwybitniejszych znawców manieryzmu a zarazem jeden z największych admiratorów Greka z Toledo, rosyjski historyk sztuki Michał W. Alpatow, choć dostrzegł w niektórych jego wizjach przesadną afekcję, nadmiar patosu, bronił go przed różnego typu zarzutami, nade wszystko przed niezrozumieniem. Uważał, iż artysta nie lekcewał praw przyrody. Co więcej, deformacja, jakiej poddawał on ludzkie ciało, to nie zwykła maniera, lecz wzmocnienie „przeżycia wizualnego”, a także uwydatnienie „zjawiska narastania”² wrażeń.

„Najważniejsze środki wyrazu El Greca - wyjaśniał autor monumentalnej *Historii sztuki* - to barwa i światło. «Światło zewnętrzne zakłóca moje światło wewnętrzne» - mógłby powiedzieć artysta, który przy pracy zaciągał zasłony okienne. [...] Chyboty, rozbłyski, ześlizgi światła El Greca przenika to samo drżenie, które czujemy w rytmicznej strukturze jego obrazów. W drżeniu tym plamy koloru zaczynają lśnić, zjadliwa zieleń przekształca się w żółcień, a malinowa czerwień, przechodząc w cynober, przegryza się niekiedy w barwę niczym rdza. W porównaniu z przytłumionymi, lecz ciepłymi, tonacjami Tintoretta malarstwo El Greca w jaskrawym migotaniu swych kolorów staje się osobliwie napięte i niespokojne”³.

Gdyby ktoś chciał zadać sobie tyle trudu i porównać rozproszone po całym świecie „Zwiastowania” El Greca, chyba zdołałby się przekonać do opinii Alpatowa i łatwiej uchwyciłby meandry warsztatu artysty, który był „głęboko zatopiony w świecie swych wizji, a przecież zachował wrażliwość na otaczający go świat”⁴.

Za szczytowe osiągnięcie dojrzałości stylu El Greca uznaje się madryckie „Zwiastowanie” z kolekcji Thyssen-Borromeusza, być może bezpośrednio poprzedzające to, dostępne obecnie w budapeszteńskim Szépművészeti Múzeum, a pochodzące z kolekcji markiza de Rochefort. Osobiście wolę obraz ze stolicy Węgier. Artysta nie dodał, nie umieścił na nim - jak poprzednio - grupy muzykujących aniołów podtrzymywanych przez wir obłoków i cherubinów. Jest, między Madonną a Archaniółem, topologiczny symbol zwiastowania, czyli krzak gorejący, lecz zaledwie jakby dostawiony. Spojrzenie Maryi, jakby → →

Telegram pod parasolem

22 marca 2009

Bo spod parasola świat wygląda zawsze jakoś inaczej - może to kwestia innej perspektywy postrzegania wilgotnej rzeczywistości, a może kąta załamania się światła w kropłach dżdżu? Zwłaszcza teraz, wczesną wiosną, w marcu... kiedy z chmur częściej deszcz płacze rześście i bębni po chodnikach. Ale ta sphywająca zewsząd woda nie deprymuje nas już więcej, nie pogłębia depresji i melancholii. Przeciwnie, mimo przemoczonych butów, wzbudza w nas na powrót nieśmiałą nadzieję na rychłe słońce i pobudza wyłazającą zieleńią ze wszystkich szpar przyrodę do nowego życia. Ciepłe strumyki wypływają resztki zimy, szarości i brzydoty, i nawet kałuże nabierają kolorów nieba i słysząc coraz bliżej śpiew ptaków. (P.O.)

Z satyrycznej teki L.B.

-TO NASZ PRAWDZIWY SKARB NARODOWY: NAJLEPSZY PREMIER SPOŚRÓD PIŁKARZY I NAJLEPSZY PIŁKARZ SPOŚRÓD PREMIERÓW...

MIĘDZY HEMICYKLEM A BOISKIEM

(rys. Leszek Biernacki)

→ → za pośrednictwem Ducha Świętego, przedstawionego w postaci gołębiczy, łączy się ze spojrzeniem Archanioła Gabriela. W ten sposób to, co boskie, łączy się z tym, co ludzkie – i *vice versa*. Niektórzy z opisujących budapeszteńskie dzieło nie zawahali się mówić o wrażeniu pola magnetycznego, którego siłę podkreślają użyte kolory. Pomimo wszystko uważam, że poprzez pewną powściągliwość, ograniczenie się do prostych środków wyrazu, dzieło stało się bardziej realistyczne, a jednocześnie nie tyle pełne niebiańskich znaków, co bardziej tajemnicze.

Zwiastowanie Najświętszej Maryi Panny, uroczystość obchodzona w rzymskim Kościele 25 marca, upamiętnia przybycie do przyszłej Bożej Rodzicielki anioła, który zapowiada Wcielenie oraz poczęcie Jezusa. Długo Zwiastowanie Pana naszego Błogosławionej Maryi Dziewicy świętowano w Hiszpanii nie w okresie Wielkiego Postu, lecz 18 grudnia, czyli w czasie, który bezpośrednio poprzedza Boże Narodzenie. Chciano w ten sposób - nie tak, jak było to w pierwotnej tradycji Kościoła - połączyć je nie z misterium męki i śmierci Zbawiciela, lecz z tajemnicą Jego wcielenia.

Umierając w 1614 roku w Toledo, El Greco pozostawił po sobie ogromne, oryginalne dzieło. Mimo że za życia doczekał się sławy i uznania, po jego śmierci szybko i na długo o jego niebanalnych wizjach zapomniano. Praktycznie dopiero wiek XX jemu i jego dziełu przywrócił należne miejsce i nadał właściwą rangę. Dla poparcia swych idei próbowała nawet go sobie przywłaszczyć frankistowska falanga. Dzisiaj, na szczęście, nie musimy się uciekać do jakiejś ideologii, żeby uzasadnić wielkość jego dokonań. Warto wracać do tych obrazów nie dlatego, że nierzadko bulwersowały i wiele osób zmuszały do myślenia, lecz i z tego powodu, że w tym napięciu, w tym niepokoju, jaki widoczny jest również na „Zwiastowaniu” z Szépművészeti Múzeum, elgreckie *tremendum* łączy się ściśle z *misterium fascinosum*, jakie przeżyła Najświętsza Panna.

¹ Giulio Mancini, *Żywotopisarstwo i historiografia sztuki we Włoszech*, w: *Teoretycy, historiografowie i artyści o sztuce (1600-1700)*, wybór i opracował Jan Białostocki, Warszawa 1994, s. 271; ² Michał W. Alpatow, *Historia sztuki*, Warszawa 1983, t. II - *Renesans i barok*, przełożyła Maria Kurecka, s. 136-137; ³ *Ibidem*; ⁴ *Ibidem*.

ŚWIĘTOŚĆ ŻYCIA

Ks. Tomasz Sokół

Otoczmy troską życie” - oto hasło przeżywanego obecnie w Kościele polskim roku duszpasterskiego. Dlaczego właściwie dzisiaj trzeba wciąż jeszcze zaprzętać sobie głowę jakimś specjalnym chronieniem ludzkiego życia oraz jego wyjątkową świętością? Otóż to!

Przyjmowanie nowo poczętego i nowo narodzonego życia, szanowanie tego, które właśnie gaśnie... Większość ludzi cieszy się, bo ma dzieci... - unikalne skarby, których jednak nie byłoby wcale, gdyby wcześniej ktoś poczuł się jakimś samozwańczym „panem życia i śmierci” i unicestwił je, zanim jeszcze przyjdą na świat.

A nasi rodzice, dziadkowie? Czy naprawdę możemy wyobrazić sobie, że osobiście „zabijemy ich” na przykład śmiertelnym zastrzykiem, w imię samousprawiedliwiającego hasła „godnego umierania”? Jak łatwo, jak komfortowo i modnie jest przytaczać obiegowe opinie mediów głoszących nieograniczoną wolność człowieka wobec drugiego, uzależnionego od nas bliźniego, który ma (lub nie) zniknąć raz na zawsze z naszego życia. Wolność i prawo decydowania między życiem a śmiercią. Powtarzamy jak papugi tytuły z gazet, dopóki nie doświadczymy dylematu na skórze naszych najbliższych, do niedawna najbardziej... ukochanych.

Warto, trzeba bez pośpiechu i z większą wyobraźnią spojrzeć w głąb samego siebie, bez bezmyślnego posiłkowania się gazetowymi sloganami. Czy potrafimy jeszcze cieszyć się samym faktem istnienia, każdym życiem, cieszyć się zdrowiem? Czy potrafimy, poza mrówczą, szarą pracą, kieratem stresu, cieszyć się jeszcze wolnością czasu? Spacerem bez celu, wizytą w teatrze, muzeum, w operze, a nawet na dobrej dyskotekce. Celebracja pełni życia, zrozumienie jego istoty, sensu jest przecież naszym świętym powołaniem i ludzkim obowiązkiem.

Pustka, niespełnione marzenia i życiowe plany, zawodowa frustracja, presja cywilizacyjna, stres... - zbyt często przesłaniają nam, współczesnym ludziom, prawdziwy sens, radość istnienia. Przekłada się to na społeczną plagę rozwodów, przestępczości, samobójstw lub dążenia do... radykalnego, ostatecznego pozbycia się, do zabicia... „kłopotu”. I wówczas najbardziej zagrożeni stają się... najmniejsi bracia nasi, najślabi - nienarodzone dzieci, nieuleczalnie chorzy i zniechęceni rodzice.

Te wszystkie współczesne, dramatyczne nasze dylematy są skutkiem... niedorozwoju emocjonalnego współczesnego człowieka, braku w nas miłości, zdolności wzajemnego poszanowania.

Ciąg dalszy na str. 11

(fot. P.O.)

LITURGIA SŁOWA

IV NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU

PIERWSZE CZYTANIE

2 Krn 36,14-16.19-23

Czytanie z Drugiej Księgi Kronik

Wszyscy naczelnicy Judy, kapłani i lud mnożyli nieprawości, naśladowując wszelkie obrzydliwości narodów pogańskich i bezczyszcząc świątynię, którą Pan poświęcił w Jerozolimie. Bóg ich ojców, Pan, bez wytchnienia wysyłał do nich swoich posłańców, albowiem litował się nad swym ludem i nad swym mieszkaniem. Oni jednak szydzili z Bożych wysłanników, lekceważyli ich słowa i wyśmiewali się z Jego proroków, aż wzmógł się gniew Pana na Jego naród do tego stopnia, iż nie było ocalenia. Spalili też Chaldejczycy świątynię Bożą i zburzyli mury Jerozolimy, wszystkie jej pałace spalili ogniem i wzięli się do zniszczenia wszystkich kosztownych sprzętów. Ocalała spod miecza reszta król

uprowadził do Babilonu i stali się niewolnikami jego i jego synów aż do nadejścia panowania perskiego. I tak się spełniło słowo Pana wypowiedziane przez usta Jeremiasza: „Dokąd kraj nie wywiąże się ze swych szabatów, będzie leżał odłogiem przez cały czas swego zniszczenia, to jest przez siedemdziesiąt lat”. Aby się spełniło słowo Pana z ust Jeremiasza, pobudził Pan ducha Cyrusa, króla perskiego, w pierwszym roku jego panowania, tak iż obwieścił on również na piśmie w całym państwie swoim, co następuje: „Tak mówi Cyrus, król perski: Wszystkie państwa ziemi dał mi Pan, Bóg niebios. I On mi rozkazał zbudować Mu dom w Jerozolimie, w Judzie. Jeśli z całego ludu Jego jest między wami jeszcze ktoś, to niech Bóg jego będzie z nim; a niech idzie!”

EWANGELIA

J 3,14-21

Słowa Ewangelii wg św. Jana

Jezus powiedział do Nikodema: „Jak Mojżesz wywyższył węża na pustyni, tak potrzeba, by wywyższono Syna Człowieczego, aby każdy, kto w Niego wierzy, miał życie wieczne. Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne. Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony. Kto wierzy w Niego, nie podlega potępieniu; a kto nie wierzy, już został potępiony, bo nie uwierzył w imię Jednorodzonego Syna Bożego. A sąd polega na tym, że światło przyszło na świat, lecz ludzie bardziej umiłowali ciemność aniżeli światło: bo złe były ich uczynki. Każdy bowiem, kto się dopuszcza nieprawości, nienawidzi światła i nie zbliża się do światła, aby nie potępiono jego uczynków. Kto spełnia wymagania prawdy, zbliża się do światła, aby się okazało, że jego uczynki są dokonane w Bogu”.

W DRODZE DO ŚWIATŁA PRAWDY

Mam w pamięci mężczyznę, którego na pierwszej parafii odwiedzałem w pierwsze piątki miesiąca. Od kilku lat z racji choroby poruszał się na wózku inwalidzkim. Przyjmując komunię św., wpatrywał się w wiszący na ścianie krzyż. Wtedy przypominałem sobie historię, którą opowiedział mi przy pierwszym spotkaniu.

Był okres, kiedy w swoim życiu wkroczyłem na drogę grzechu, oddalając się od Kościoła i Boga. Ten krzyż, który ciągle wisiał jeszcze na mojej ścianie, zaczął mi wtedy coraz bardziej przeszkadzać. Denerwował mnie. Był wyrzutem sumienia. Stąd pewnego dnia ściągnąłem go i włożyłem na dno do szuflady w mo-

drodze cierpienia i nadziei, że Bóg Miłosierny pozwoli mi wejść wkrótce do światłości wiekuistej”.

Ta historia przypominała mi się, kiedy zapoznałem się z treścią czytań IV Niedzieli Wielkiego Postu. Wypada ona na półmetku do świąt Wielkanocy i przypomina nam o wielkiej miłości i Miłosierdziu Boga, rodzi w nas nadzieję oraz radość ducha. Wielki Post jest czasem zatrzymania się, aby spojrzeć na siebie w świetle krzyża, by zobaczyć siebie takim, jakim widzi mnie Bóg. Bywa tak, że spojrzenie na krzyż budzi w człowieku odruch ucieczki lub lęku. I boi się człowiek, jak czytamy w dzisiejszej Ewangelii, „zbliżyć się do światła, aby nie potępiono jego uczynków” (Jan 3,20).

Człowiek może odzwyczaić się od światła. Może sobie tak upodobać ciemność, że będzie mu ona bliższa i miłsza. Wtedy wejście w światło wywołuje niepokój. Tą ciemnością jest nieprawość człowieka, jego grzech. Ilustruje nam to pierwsze czytanie. Członkowie narodu wybranego „mnożyli nieprawości, naśladowując wszelkie obrzydliwości narodów pogańskich” (2 Krn 36,14). Odeszli od Boga. Nie pomagały liczne napomnienia proroków. Ten etap historii Izraela zakończył się tragicznie. Kraj wraz ze świątynią został zniszczony, a Izraelici na długie lata dostali się do niewoli. Pozostało jednak w tym narodzie ziarno nadziei, „reszta

Izraela” - wierna Bogu. I Bóg nie zapomniał o nich. Po latach oczyszczenia przez trudy i cierpienie naród powraca do Ojczyzny, odbudowuje świątynię i odradza się. Ta historia powtarza się w życiu człowieka, narodów, świata. Czy dzisiejszy świat, tak często odrzucający Boga i Jego Prawo, nie znalazł się na takiej drodze ciemności? Dokąd zmierza? Czy potrafi się opamiętać i odnaleźć drogę do Światła?

Z ciemności grzechu może człowieka wyzwolić krzyż. Jest tylko jeden warunek: trzeba się do niego zbliżyć i z wiarą na niego spojrzeć, aby w świetle Prawdy, jaka z niego płynie, zobaczyć obraz własnego życia, swój grzech. Jezus ma bowiem moc ratowania człowieka błądzącego w ciemnościach, ale nie może tego uczynić wbrew jego woli. W ciemnościach zewnętrznych i wewnętrznych, szukając prawdy, Nikodem zbliżył się do światła. Mimo że nie wszystko zrozumiał podczas rozmowy z Jezusem, to spotkanie będące dla niego „blaskiem Prawdy” umocniło go na tyle, że później, w Wielki Piątek, mógł stanąć po stronie Jezusa i pomóc w organizacji Jego pogrzebu.

Dla nas tą drogą podczas Wielkiego Postu do Światła Prawdy płynącego z krzyża jest Słowo Boże, modlitwa, znoszone utrapienia i wyrzeczenia, a szczególnie dobra spowiedź, która sprawia, że światło Bożego Miłosierdzia ogarnie ciemności naszego grzechu, naszych niepokojów i wewnętrznych zranień. Niekiedy potrzeba tego poddmuchu Bożej łaski, aby nasza iskra wiary, może obecnie przysypana popiołem naszych grzechów, rutyny, przyzwyczajęń, codziennych problemów, rozpałała się na nowo, przez spotkanie z Bożym Miłosierdziem, jakie płynie dla nas z Chrystusowego krzyża.

Ks. Ryszard Górski

jej szopie na narzędzia. Zaczęły wtedy ustępować resztki wyrzutów sumienia. Przyzwyczaiłem się do drogi grzechu i życia bez Boga. Minęło wiele lat, zanim w ciemnym tunelu mojego życia zaczęło dawać znać o sobie nikłe światło wiary, przytłumione moimi grzechami. Z czasem doprowadziło mnie ono na nowo do Boga i do tego krzyża, który kiedyś wyrzucony, czekał wiernie na mój powrót. Teraz jest on dla mnie mocą w trudnej

Tematy na Wielki Post

Ks. Florian

Jakie są skutki śmierci Chrystusa na krzyżu?

Wstrząsnęła ludźmi swojego czasu śmierć Johna Kennedyego, a także luterńskiego pastora Martina Luter Kinga. Wcześniej jeszcze śmierć O. Maksymiliana Kolbe. Ze wzruszeniem opowiada się o ludziach, którzy stracili życie, ratując innych, o tych, którzy - pragnąc utworować drogę swym kolegom - rzucili się na zaminowaną ścieżkę.

Mówiąc, że Chrystus zbawił nas przez krzyż, chcemy powiedzieć, że zbawił nas swoim poświęceniem, swoim cierpieniem, że przez nie okazał nam niezastępowaną miłość, jaką okazuje ktoś, kto życie swoje oddaje za przyjaciół, za swoich braci. Zbawcza śmierć Chrystusa miała jeszcze głębszy wymiar (K 122)*. Przez swoje posłuszeństwo Bogu - „aż do śmierci, a była to okrutna śmierć na krzyżu” - Chrystus zadośćuczynił Bogu za krzywdę, obrazę wyrządzoną mu przez chęć sprawdzenia wiarygodności Jego słów, przez przekroczenie Jego zakazu. Pojednał nas z Bogiem, przywrócił utraconą z Nim przyjaźń i odzyskał dla nas prawo do dziedziczenia dóbr, jakie Ojciec Niebieski ofiarował nam wówczas, kiedy nas stworzył.

Jeszcze jeden owoc śmierci Chrystusa na krzyżu godny jest zauważenia. Gdyby Jezus umarł śmiercią naturalną, czy gdyby umarł np. zasztyletowany, gdyby ścięto go mieczem, jak Jana Chrzciciela, czy zastrzelono, jak amerykańskiego prezydenta, to najprawdopodobniej to, co chciał nam przekazać, zostałoby niedostrzeżone lub rychło zapomniane. Tylko śmierć na krzyżu, śmierć okrutnie potraktowanego niewinnego człowieka, zwracała uwagę na zawarte w Jego życiu niezmiernie ważne dla ludzkości przesłanie. Taki rodzaj śmierci Jezusa - zwłaszcza, że wkrótce po niej nastąpiło Jego Zmartwychwstanie i Wniebowstąpienie - stał się wielkim, zwracającym uwagę na Jego osobę i nauczanie znakiem. Wniebowstąpienie bez poprzedzenia go taką śmiercią i Zmartwychwstaniem nie spowodowałoby przecież odkrycia tych prawd, jakie znajdujemy w pismach pierwszych chrześcijan. Prawdy dla nas najcenniejsze i najważniejsze, jakie Chrystus przyszedł nam przekazać, o Bogu miłującym człowieka i o naszym przeznaczeniu do udziału w Jego chwale i panowaniu, byłyby trudne do odkrycia bez obecności stojącego pośrodku nich krzyża. On o nich mówi, a przede wszystkim zwraca na nie uwagę.

Krzyż przyniósł także odpowiedź na zadane Bogu już przez Hioba pytanie: Dlaczego zło? Dlaczego cierpienie? Kiedy ujrzeliśmy Syna Bożego zdruzgotanego na krzyżu ludzkim złem, wówczas otrzymaliśmy odpowiedź Boga: „To On cierpi najbardziej. Zło świata najpierw w Niego uderza. Jemu przede wszystkim zadaje cierpienie!” Ta odpowiedź jest nam przez każdy wizerunek krzyża przypomniana. Przybity do krzyża Jezus ukazuje wszystkim ludziom sposób, którego skuteczność zna tylko Bóg. Sposób dojścia

do współuczestnictwa w przynoszącym światu wyzwolenie od zła Jego cierpieniu jak i w Jego chwale (KKK 618). Tym sposobem jest krzyż. Dlatego Jezus powołał swoje uczniów do „wzięcia swojego krzyża i naśladowania Go” (Mt 16,24). Wzywa nas do uczestnictwa w swojej ofierze i chwale - na wzór swojej Matki, złączonej ściśle najpierw z tajemnicą Jego odkupieńczego cierpienia, a potem uczestniczącej w tajemnicach Jego chwalebnego uwielbienia. Św. Piotr prosi, abyśmy

„szli za Nim Jego śladami” (1 P 2, 21). On bowiem przetarł szlak do Królestwa Ojca Niebieskiego.

* (K 122) to informacja, do jakiego akapitu *Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego* autor powyższych refleksji nawiązuje. Natomiast (KKK 618) wskazuje akapit pełnej wersji *Katechizmu*.

Ktoś, pragnąc uzasadnić kult oddawany krzyżowi, posłużył się następującym przykładem: Pod małą dziewczynką załamał się lód. Stojący na brzegu starszy człowiek pospieszył jej na ratunek, podał dziecku swoją łaskę i wyciągnął je na brzeg. Wysiłek sprawił jednak, że poczuł się źle. Zabranym przez karetkę pogotowia zmarł na serce. Pozostawioną przez niego na miejscu wypadku łaskę zabrał ojciec dziewczynki. Zawiesił ją nad jej łóżkiem. Kiedyś dziecko powiedziało: „Naprawdę dobrze tatusiu, że ta łaska tu wisi, przypomina mi o wdzięczności do tego pana, który uratował mi życie, a sam umarł.”

Życie Kościoła

Warszawa

□ Arcybiskup Józef Michalik został wybrany na przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski na następnych lat (2009-2014). W kapłaństwie nieraz trzeba podjąć zadanie wbrew sobie, nawet myśląc, że ktoś inny mógłby to robić lepiej. Jeśli więc jest taka wola... Resztę zostawiam Panu Bogu i ludziom. Jeśli człowiek ma dystans, jest krytyczny wobec siebie, łatwiej wyławia innych ludzi i ich wartości - mówił abp Michalik. Wiceprzewodniczącym Episkopatu został ponownie metropolita poznański abp Stanisław Gądecki, który zwyciężył w pierwszej turze wyborów.

Wolfenbüttel

□ Kard. Walter Kasper wezwał Bractwo św. Piusa X do uznania II Soboru Watykańskiego. Gdyby do tego nie doszło, „dojdzie do całkowitego zerwania” - powiedział w Niemczech przewodniczący Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan. Zdaniem kard. Kaspera, podstawowym problemem Bractwa jest jego „statyczny stosunek do tradycji, która - ich zdaniem - w pewnym momencie się zatrzymała. Ale tradycja jest czymś żywym, co się stale rozwija” - stwierdził purpurat. Jednocześnie zwrócił uwagę, że Sobór Watykański II „nie oznacza zerwania z tradycją, bo teologia katolicka stanowi jego podstawę”.

Avignon

□ W Avignon 7 i 8 marca trwały obchody 700-lecia rozpoczęcia pobytu papieża w tym mieście. W 1309 r. zamieszkał tam Klemens V. Biskupi Rzymu przebywali w Avignon prawie 70 lat, do czasu, gdy w 1377 r. Grzegorz XI zdecydował o powrocie. Swoim specjalnym wysłannikiem na uroczyste obchody Benedykt XVI mianował kard. Paula Pouparda, emerytowanego przewodniczącego Papieskiej Rady ds. Kultury.

Miłkowiec Maćki

□ W parafii św. Rocha w Miłkowicach Maćkach k. Drohiczyzna odbył się pogrzeb zamordowanego proboszcza parafii, śp. ks. Tadeusza Krakówko. Mszy św. przewodniczył bp drohiczyński Antoni Dydycz. Biskup Dydycz wskazał na potrzebę odpowiedniego wychowania dzieci i młodzieży. „Zróbmy wszystko, aby polskie dzieci i polską młodzież chronić przed wpływami zła. Nie tłumaczmy się, że są już dorośli. Dorosłymi staną się wtedy, kiedy zauważymy, że potrafią odróżnić dobro od zła. Dajmy tę szansę kolejnym pokoleniom, nauczmy ich, nie żałujmy trudu, nie lękajmy się szczerzej i chętniej współpracy z Kościołem i szkołą, bądźmy czujni na to wszystko, co sieje zło”.

z Kraju

□ Wizytę w Polsce złożył prezydent Rumunii Basescu. Podczas spotkania z Lechem Kaczyńskim rozmawiano o kryzysie ekonomicznym i sytuacji na Ukrainie i w Mołdawii.

□ Prezydent Kaczyński przyjął w Warszawie szefa komisji Europejskiej Barroso. Poruszono temat wyborów do PE i traktatu lizbońskiego.

□ Biskupi polscy wybrali ponownie na sekretarza episkopatu abp J. Michalika.

□ Prezydent wyznaczył datę wyborów w Polsce do Parlamentu Europejskiego na 7 czerwca. Odesłał jednak do Trybunału Konstytucyjnego nowelizację ustawy wyborczej, co oznacza, że głosowanie odbędzie się na starych zasadach. Ustawa m.in. wydłużała głosowanie do 2 dni.

□ Prezydent zawetował ustawę, która obniżała obowiązek szkolny dla dzieci z 7 do 6 lat. Wg prezydenta szkoły w czasach kryzysu nie są jeszcze przygotowane na taki krok. Wątpliwości prezydenta wzbudziło także zbyt podporządkowanie szkół władzom samorządowym i ograniczenie władzy kuratorów.

□ Lech Kaczyński wręczył nominację na drugą kadencję szefa sztabu gen. Franciszkowi Gągorowi.

□ Ciekawy pomysł na powołanie składu KRRiTV ma Platforma. Miejsca w radzie rozdzieliliby między sobą parlamentarzyści PO, PSL i SLD. Z „dilu” wykluczono by PiS, bo jego interesy mieliby reprezentować dwaj delegaci skierowani do Rady przez... Prezydenta.

□ PO zabiega przed wyborami do Parlamentu Europejskiego o elektorat lewicy. Tak tłumaczy się zgłoszenie przez rząd kandydatury Cimoszewicza na szefa Rady Europy, pojawienie się tematu eutanazji, czy zmiany w projekcie ustawy o finansowaniu in vitro. Dodaje się jeszcze, że w tym roku jakoś parlamentarzyści PO nie wybrali się na rekolekcje do klasztoru w Tyńcu.

□ Z umiarkowanego projektu dotyczącego in vitro posła Gowina nie zostało nic. PO zgłosi projekt posłanki Kidawy-Błońskiej, która jest krytykowana przez Kościół. Gowin nie wyklucza, że może zgłosić swój projekt osobno. PiS z kolei nie wyklucza jego poparcia...

□ Media ujawniły, że MSZ rozesało list do ambasadorów, których proszono o sondowanie szans Sikorskiego na szefa NATO. Oficjalnie Sikorski do kandydowania się nie przyznaje.

□ Rzecznik Praw Obywatelskich Kochanowski zainteresował się przyczynami odmowy dofinansowania odwiertów geotermalnych pod Toruniem, które przeprowadzała Fundacja o. Rydzyska Lux Veritas.

□ Prezydent Łodzi Kropiwnicki znowu przedłożył w Sejmie społeczny projekt,

który ma przywrócić święto Trzech Króli jako dzień wolny od pracy. Liczba podpisów popierających taką inicjatywę ma osiągnąć milion. Poprzedni projekt został przez rządzącą koalicję odrzucony.

□ Orzechowski zrezygnował z przewodniczenia LPR. Stało się to po tym, jak policja zarzuciła mu kierowanie samochodem w stanie nietrzeźwym. A w sondażach Liga podchodziła już pod 5% próg.

□ Ambasadorem RP przy ONZ zostanie b. MSZ Fotyga. Jest to część układu, jaki rząd zawarł z prezydentem w sprawie obsady placówek dyplomatycznych.

□ Trwa proces wytoczony przez Jarosława Kaczyńskiego posłowi PO Niesiołowskiemu, który stwierdził, że wydana przez IPN książka na temat Wałęsy była pisana „pod dyktando prezesa PiS”. Sąd powołał całkiem poważnie na świadków prezesa IPN Kurtykę i autorów - Gontarczyka i Cenckiewicza, którzy składali wyjaśnienia. Kaczyński żąda przeprosin i wpłaty 10 tys. zł na cele społeczne.

□ Rozpoczął się także proces grupy polityków SLD, którzy wyludzali pieniądze przy okazji ubezpieczeń Elektrowni Opole. Na ławie oskarżonych zasiadło 18 osób, w tym „Iwica lewicy”, czyli Aleksandra Jakubowska.

□ Premier woli grać w piłkę niż pracować w Sejmie. Dziennikarze złapali Tuska, wicepremiera Schetyń i szefa gabinetu Arabskiego na grze w piłkę na stadionie Polonii w czasie ważnej debaty sejmowej i głosowań. W dodatku drużyna „rządowa” wzmocniona posłem Koseczkiem z PO przegrała 4:9.

□ Ex-posłanka PO Sawicka ma kolejne pół roku spokoju. Sąd odesłał do prokuratury akt oskarżenia w sprawie przyjęcia kontrolowanej przez CBA łapówki. Sąd podzielił argumenty obrony, że nagranie może być zmanipulowane i nakazał ich dodatkowe badania przez specjalistów od fonoskopii. W końcu posadzą, ale... funkcjonariusza CBA.

□ Żołnierze wojsk specjalnych będą mieli własny kształt „orzelka” i osobną flagę.

□ Nagrodę tzw. „srebrnych ust” za wypowiedź publiczną polityka w roku 2008 otrzymała posłanka PiS Nelly Rokita. Z trybuny sejmowej stwierdziła: „Panie Premierze, mam wrażenie, i to nie tylko ja mam to wrażenie, że często stoi Pan w rozkroku”.

□ W Warszawie odbyła się kilkutyśięczna manifestacja pracowników zbrojeniówki. Protestowano w obronie miejsc pracy w tym sektorze.

□ Poseł Palikot stwierdził, że „chciałby mieć prawo do eutanazji”. Może by tak dodać mu to prawo do poselskiego imunitetu i dołożyć dla lepszego samopoczucia jeszcze prawo do zapłodnienia in vitro i samoaborcji.

□ W wieku 71 lat zmarł na raka płuc prof. Zbigniew Religa, kardiochirurg, który dokonał pierwszego w Polsce przeszczepu serca, minister zdrowia w rządzie PiS, kawaler Orderu Orła Białego.

LOT czyli... 9 prezesów w 4 lata

Jan Engelgard

Przypadek Polskich Linii Lotniczych LOT jest pouczający. Ta państwowa spółka stoi na skraju bankructwa. Oblicza się, że straty LOT-u za 2008 rok wynoszą aż 700 mln złotych!

Jeszcze dwa lata temu LOT był „na plusie”, teraz broni się przed upadkiem. Szuka się gorączkowo przyczyn takiego obrotu sprawy. Oczywiście istnieją przyczyny obiektywne (kryzys, gwałtowny wzrost cen paliwa w połowie 2008 r., brak dostaw nowych samolotów Boeing 787 itp.), ale główną przyczyną upadku jest niekompetencja kierownictwa firmy. Jak powiedział anonimowo jeden z członków tego kierownictwa: „Przede wszystkim do fatalnej sytuacji przyczyniło się upolitycznienie spółki i obsadzenie władz ludźmi, którzy nie mają pojęcia o lotnictwie. W ostatnich czterech latach prezesi wymieniali się kilkakrotnie”. Konkretnie w ciągu czterech lat było aż dziewięciu prezesów! Oto krótka historia personalnego szaleństwa:

„Dariusz Nowak został prezesem spółki 7 kwietnia 2008 roku, pełniąc wcześniej od końca lutego jego obowiązki. Jego poprzednik, Piotr Siennicki, wybrany na prezesa 16 kwietnia 2007 roku, złożył prośbę o odwołanie z funkcji 28 lutego 2008. Andrzej Wysocki pełnił obowiązki prezesa między marcem a kwietniem 2007 roku. Był wtedy jedynym człowiekiem w spółce, który miał prawo do podpisania bilansu, bo jako jedyny przepracował w tej firmie ponad rok. Marek Mazur był szefem linii tylko przez 38 dni. Wybrany przez radę nadzorczą 13 lutego 2007 roku, został zawieszony już 8 marca na prośbę Ireneusza Dąbrowskiego, ówczesnego wiceministra Skarbu Państwa odpowiedzialnego za LOT. Po porozumieniu zawartym między dwoma głównymi udziałowcami firmy - Skarbem Państwa i syndykiem masy upadłościowej Swissair - rada nadzorcza odwołała go 22 marca 2007. Tomasz Dembski pełnił tylko obowiązki prezesa od połowy listopada 2006

roku. Był faworytem ministra Dąbrowskiego w konkursie na nowego prezesa, ale przegrał z Mazurem. Krzysztof Kapis kierował przewoźnikiem od 29 marca 2006 roku do swojego odwołania już 15 listopada tego samego roku. Ministerstwo Skarbu Państwa zarzucało mu brak strategii prowadzenia firmy. Ponadto miał się narazić Ministerstwu swoją opinią o możliwości przejęcia LOT przez niemiecką Lufthansę. Tomasz Kopoczyński pełnił obowiązki szefa linii w okresie *bezkrolewia* między grudniem 2005 a marcem 2006. Marek Grabarek był ostatnim prezesem przewoźnika, który zagrzeł hotel dłużej niż rok. Wybrany na szefa 13 czerwca 2003 roku, został odwołany przez radę nadzorczą 19 grudnia 2005 roku wraz z dwoma członkami zarządu linii” (za portalem pasazer.com).

Partie polityczne od lat uważają LOT za bardzo łakomy kęs, nie zdając sobie sprawy, że takie firmy potrzebują spokoju i stabilizacji. Gwoli uzupełnienia dodajmy, że przez pewien czas członkiem Rady Nadzorczej LOT-u był... Władysław Bartoszewski, którego trudno podejrzewać o to, że jest fachowcem od transportu lotniczego.

Przypadek LOT-u wcale nie jest odosobniony. Tak było i jest w każdej dużej spółce skarbu państwa. Np. PKN Orlen, paliwowy gigant, którego szefami od lat zostają amatorzy popierani przez partie polityczne, zmuszony został przez władze państwa do zawierania wątpliwych biznesowo, ale „słusznych” politycznie kontraktów, takich jak zakup litewskiej rafinerii Możejki. Dzisiaj to kula u nogi plockiego koncernu. Przykładów karygodnego wolażarstwa dopatrzeć się też można w KGHM Polska Miedź SA. Nie wspomnę już o zarznięciu takich firm jak PKP czy polskie stocznie.

Silny sektor państwowy jest w każdym kraju zachodnim. U nas od 1989 roku uznaje się go za coś gorszego. Jest to spadek po okresie PRL, którego najlepiej się pozbyć. Taka filozofia sprawiała, że nikt nie dbał o firmy państwowe, a były nawet podejrzenia, że państwo celowo doprowadza je do upadku, żeby sprzedać zagranicznemu kapitałowi. W ostatnich latach od tej „filozofii” raczej odchodzono. Rządziły ugrupowania, które deklarowały chęć utrzymania polskiego sektora państwowego. Cóż z tego, kiedy na kierownicze stanowiska desygnowano ludzi nie mających pojęcia o branży i zarządzaniu. Spółki skarbu państwa jawiły się niczym cenny polityczny łup i jak łup były traktowane. Krótkie prezesowanie, gigantyczna, nieraz wielomilionowa odprawa, i następny w kolejce wchodził do gry. Na efekty takiego postępowania nie trzeba było długo czekać. Nie wiemy, czy LOT upadnie - to przecież firma istniejąca od 1929 roku, nawet w PRL nikt nie dopuszczał myśli, że zniknie. Cóż za paradoks, że może zostać zniszczona przez nieodpowiedzialnych polityków w III RP.

ze świata

□ Podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych państw NATO w Brukseli ustalono, że pakt wznowi zerwane po agresji na Gruzję rozmowy z Rosją. Sprzeciw zgłaszała niemal do końca Litwa.

□ W 50 rocznicę powstania w Tybecie władze chińskie ograniczyły kontakt tej prowincji ze światem. Wyłączono m.in. dostęp do internetu. Władze miały też prewencyjnie aresztować około 150 osób. Główne antychińskie manifestacje zostały zorganizowane przez uchodźców tybetańskich w sąsiednim Nepalu.

□ Zdelegalizowana po upadku Husajna socjalistyczna partia Baas odrzuciła propozycję pojednania ze strony premiera Iraku Al-Malikiemiego. W kraju trwają zamachy. Pod Bagdadem zginęły 33 osoby.

□ W Afganistanie władze szukają kompromisu z „umiarkowanymi talibami”. Idzie jednak opornie. Polski kontyngent w tym kraju przechodzi z akcji wyłącznie defensywnych do ataków na pozycje rebeliantów.

□ Prezydent USA Obama podejmuje kolejne kontrowersyjne decyzje. Tym razem zniósł zakaz finansowania z budżetu badań na embrionalnych komórkach człowieka.

□ Chiny zwiększyły budżet na zbrojenia o 14,9%. W tym roku będzie to suma 70,2 mld dolarów. Pekin przewiduje też plany budowy grupy lotniskowców.

□ Iran przeprowadził próbę nowego pocisku raketowego. Chcą nam pomóc w realizacji amerykańskiego projektu tarczy?

□ Izrael wprowadził blokadę miast Zachodniego Brzegu Jordanu. Ma to zapobiec aktom terroru z tych terytoriów.

□ Rosja podpisała z samozwańczymi władzami Abchazji umowę o budowie w tej gruzińskiej prowincji bazy wojskowej. Umowa opiewa na 49 lat.

□ W serbskiej części Bośni i Hercegowiny doszło do profanacji katolickich świątyń. Katolicy, głównie Chorwaci, stanowią 10% mieszkańców BiH.

□ Premier Litwy Kubilius oświadczył, że gospodarka tego kraju skurczy się w 2009 roku o ok. 5%.

□ Litwie, Łotwie i Estonii grozi bankructwo i to już latem tego roku. Wśród przyczyn fatalnej kondycji gospodarczej jest m.in. obecność tych krajów w „poczekalni” do euro, czyli systemie ERM 2.

□ Premier Ukrainy Tymoszenko odwiedziła Paryż, gdzie zabiegała o międzynarodową pomoc dla pogrążonej w kryzysie gospodarki swojego kraju.

□ Na Litwie usunięto tablice z polskimi nazwami ulic i miejscowości w regionach wileńskim i solecznikowskim. Tamtejsi Polacy zaapelowali do premiera Tuska o pomoc.

□ „Prawdziwa IRA” dokonała ataku na

jednostkę brytyjską. Wśród ofiar znalazł się także Polak, który dostarczał pizzę. IRA nazwała go „kolaborantem”.

□ Chorwacja zgodziła się na mediację unijną w sporze granicznym ze Słowenią. Mediacja ma nastąpić jednak dopiero po wyroku Trybunału w Hadze.

□ Ukraina wydalila dwóch dyplomatów rumuńskich, których oskarżono o szpiegostwo. Może to mieć związek z przegranym przez Kijów arbitrażem w sprawie granicznego sporu pomiędzy tymi krajami.

□ Wypadek czy celowy zamach? Premier Zimbabwe Tsvangirai został ranny, a jego żona zginęła w wypadku samochodowym. Opozycja uważa, że to sprawa prezydenta Mugabe, a w kraju doszło do zamieszek.

□ Trybunał Karny w Hadze wydał nakaz aresztowania oskarżanego o ludobójstwo prezydenta Sudanu el-Baszira. Szans na aresztowanie raczej nie ma. Prezydent Sudanu w ramach odwetu wyrzucił tymczasem ze swojego kraju kilka międzynarodowych organizacji charytatywnych.

□ Sofia tonie w śmieciach. Stolica Bułgarii weszła w spór z firmą oczyszczającą miasto.

□ Słowacja to kolejny kraj, który wprowadza system premii przy zakupie nowego auta i złomowaniu starego. Premia w wysokości 2 tys. euro ma ożywić sektor motoryzacyjny borykający się ze znacznym spadkiem sprzedaży nowych samochodów.

□ Różne kraje mają różne sposoby na kryzys. Ministerstwo gospodarki Holandii zaapelowało do rodaków o spędzenie wakacji w kraju i jak największą rozrzutność. Znając Holendrów, to się chyba nie uda...

□ Rodzicom brytyjskim, którzy nie chcą posyłać dzieci na przymusowe lekcje o ruchu gejowskim, grozi się sądem i karą grzywny.

□ Znany aktor Norris nie wykluczył kandydowania na stanowisko gubernatora Teksasu. Norris popiera Republikanów i ma dość polityki Obamy niezgodnej z „amerykańskim duchem”.

□ Tymczasem bezrobocie w USA wzrosło do rekordowego od 1983 roku poziomu 8,1%. Warto przypomnieć, że wtedy gospodarkę naprawił właśnie pewien aktor.

□ W USA tamtejsze organizacje pozarządowe martwią się o pieniądze podatników wydawane przez prezydencką parę. W Białym Domu trwają conočne balangi. Częste imprezy wzbudziły już zainteresowanie mediów. Świadczą jednak o niezłej kondycji prezydenta...

□ „Odbija” nie tylko prezydentem (Al Gore), ale i następcem tronu. Brytyjski książę Karol oznajmił, że „mamy tylko 100 miesięcy na ratowanie świata przed katastrofą globalnego ocieplenia”. Chyba tegoroczną zimę spędzał poza krajem.

Kartki z kalendarza

TRAKTAT RYSKI

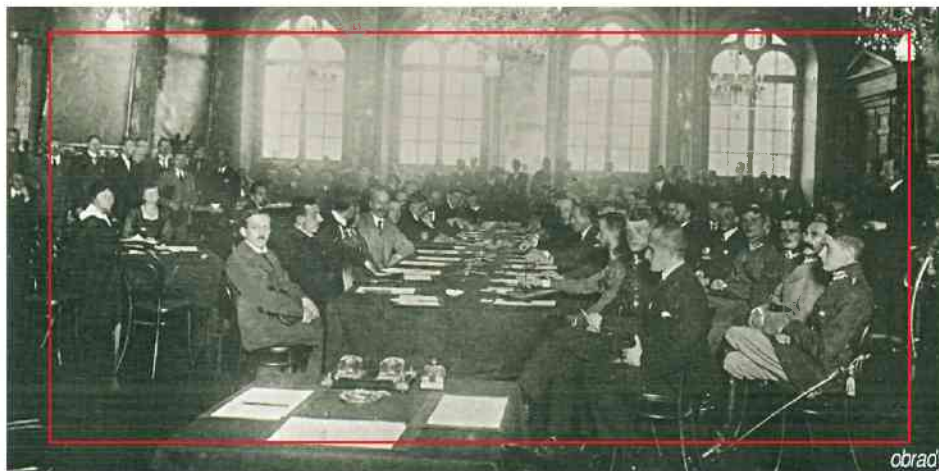
Ewa Ziółkowska

Ostatnim akordem wojny polsko-bolszewickiej był zawarty 18 marca 1921 roku w Rydze traktat pokojowy między Polską a Rosją sowiecką i sowiecką Ukrainą. Był to akt o niezwyklej wadze historycznej i politycznej. Ustalał przebieg wschodniej granicy Polski, kończąc nie tylko działania zbrojne toczone w latach 1919-1920, lecz do pewnego stopnia także 150-letni okres zaborów i wojen, zapoczątkowany pierwszym rozbiorem Polski w 1772 roku.

Z propozycją podjęcia rozmów pokojowych wyszli Sowieci w końcu 1919 roku. Sytuacja była dość niezwykła. Losy wojny nie były wówczas rozstrzygnięte. Polska delegacja wyruszyła na rokowania z Warszawy 14 sierpnia 1920 roku, a więc w przeddzień bitwy warszawskiej, gdy front stał 25 km od centrum stolicy. Później jeszcze walki toczyły się na południowym wschodzie i na północy, gdzie decydująca okazała się być bitwa niemeńska, rozpoczęta ofensywą Wojska Polskiego 20 września.

Początkowo obrady prowadzono w Mińsku Litewskim. Posiedzenia plenarne były jawne, dostępne dla prasy i publiczności. Delegacja sowiecka przedstawiła swoje „tezy pokojowe”, w myśl których wspólna granica przebiegałaby wzdłuż linii Curzona (jak po trzecim rozbiore Polski) i miałyby nastąpić znaczna redukcja polskich sił zbrojnych. Padło też żądanie oddania pod sowiecką kontrolę fragmentu linii kolejowej Wołkowysk-Białystok-Grajewo. Były to warunki nie do przyjęcia. Ich akceptacja oznaczałaby ograniczenie polskiej niepodległości i suwerenności. Polska delegacja znalazła się w fatalnej sytuacji. Nieustannie kontrolowana i szpiegowana, przez kilka dni pozabawiona była kontaktu z Warszawą i jakiegokolwiek informacji o sytuacji na froncie. Postawiła więc na przeczekanie, wychodząc z założenia, że „zły traktat jest zawsze czas podpisać”. W końcu jakimś cudem dotarł komunikat radiowy o zwycięstwie nad Wisłą i odwrócie Sowietów. Sprawy przybrały pomyślny obrót i można było stawiać warunki. Po pięciu posiedzeniach, na stanowcze żądanie delegacji polskiej, zdecydowano o przeniesieniu rokowań do Rygi - stolicy Łotwy, kraju neutralnego i Polsce przyjaznego, pamiętającego pomoc wojskową udzieloną w 1918 roku przez Rzeczpospolitą młodemu państwu łotewskiemu i niedawne wyzwolenie Łatgalii przez Rydza-Śmigłego.

W połowie września 1920 roku polska delegacja została przewieziona brytyjskimi kontrtorpedowcami z Gdańska do Libawy, a potem kolejną do Rygi. Pierwsze posiedzenie plenarne odbyło się 21 września. Delegacja, w nieco zmienionym składzie, liczyła wraz z personelem pomocniczym około 80 osób - posłów na sejm reprezentujących różne ugrupowania polityczne, przedstawicieli rządu i Wojska Polskiego, ekspertów i personelu pomocniczego. Przewodniczącym był wiceminister spraw zagranicznych Jan Dąbski. Istotną rolę pełnił też prof. Stanisław Grabski. Na czele delegacji sowieckiej stanął Adolf Joffe -

obrazy

członek Komitetu Centralnego partii bolszewickiej. Towarzyszył mu między innymi osławiony Siergiej Kirow. Podobnie jak w Mińsku, obrady rozpoczęła, tylko pozornie formalna, sprawa pełnomocnictw obu delegacji. W rzeczywistości chodziło o niezwykle ważny problem polityczny, jakim był status ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad. W rezultacie partnerem Polski stała się delegacja rosyjsko-ukraińska. Jak napisał 10 lat później Dąbski: „W ten sposób przesądzone zostały losy Ukrainy, która pozostała w obrębie wpływów rosyjskich”. W toku obrad Sowieci gotowi byli natomiast oddać Polsce Mińsk. „Ustępiliwszymi byłiby bolszewicy rosyjscy w sprawie oddania pod wpływ polskie Białej Rusi, ale próby postawienia tej sprawy w Rydze natrafiły na zdecydowany opór ze strony polskiej. W ten sposób państwa tzw. buforowe (Ukraina i Białoruś) pozostały w Związku Sowieckim, to znaczy faktycznie przy Rosji. Program federacyjny został przez rozwój wypadków przekreślony” - jak sam przyznał główny polski negocjator. Przeważała opcja narodowo-demokratyczna i przekonanie o rychłym końcu bolszewickich rządów.

Pracowano w komisjach: głównej, terytorialnej, prawnej i ekonomiczno-finansowej. Krokiem wstępnym do podpisania traktatu było zawarcie 12 października 1920 roku umowy o przedwstępnych warunkach pokoju. Na mocy traktatu o rozejmie, 18 października wstrzymano działania wojenne. Negocjacje były długie i żmudne, trwały blisko pół roku. Znacznie wydłużyła je kwestia rozliczeń finansowych. Na wypracowanie kompromisu pozwoliły tajne rozmowy przewodniczących delegacji. Obu stronom zależało na jak najszybszym dojściu do porozumienia. Polska, choć odniosła militarne zwycięstwo, nie była w stanie dłużej prowadzić wojny, a wewnętrzna sytuacja bolszewickiej Rosji - gospodarcza i społeczna - robiła się coraz trudniejsza, groziła wręcz wybuchem nowej rewolucji.

Ostatecznie „Traktat pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą” zawarto 18 marca 1921 roku. Miejscem obrad i podpisania dokumentu był Dom Czarnogłowych (fot.). Pod tą tajemniczą nazwą kryje się dawna siedziba zrzeszenia bogatych, niezona-

polska delegacja na rozmowy w Rydze, na pierwszym planie Jan Dąbski

tych kupców, głównie niemieckich, mieszkających w Rydze →

→→ i Rewlu (obecnie Tallin). Ich patronem był czarnoskóry św. Maurycy, stąd nazwa bractwa. Mieszczący się na ryskim Starym Mieście XIV-wieczny budynek z fasadą w stylu hollenderskiego renesansu, kilkakrotnie przebudowywany, został zniszczony w czasie wojny, w 1941 roku. Jego pozostałości władze sowieckie usunęły w roku 1948 jako świadectwo germańskiej architektury. Ten jeden z najważniejszych zabytków Rygi odbudowano na 800-lecie miasta w 2001 roku. Dziś mieści muzeum ze szczególnie imponującą Wielką Salą zebrań na pierwszym piętrze, ozdobioną herbem bractwa. Na klatce schodowej, w dość, trzeba przyznać, mało reprezentacyjnym miejscu, znajduje się tablica w językach łotewskim i polskim, upamiętniająca zawarcie traktatu ryskiego.

Jego ratyfikacja przez obie strony nastąpiła w miesiąc po podpisaniu, a wymiana dokumentów ratyfikacyjnych 30 kwietnia 1921 roku w Mińsku. Tego dnia akt wszedł w życie. Był to obszerny tekst liczący 26 artykułów i 10 załączników. Regulował zasadnicze kwestie w stosunkach dwustronnych, jak granice państwowe, ustalenia obywatelstwa, zasady repatriacji i prawa mniejszości. Zobowiązywał Rosję do wypłacenia 30 milionów rubli w złocie jako odszkodowanie za wkład Polski w życie gospodarcze carskiego imperium. Kwota ta stanowiła zaledwie trzecią część polskich roszczeń. Zapowiadał też zawarcie umowy handlowej i szybkie nawiązanie stosunków dyplomatycznych. Ponadto przewidywał zwrot mienia państwowego, komunalnego i prywatnego wywiezionego po wybuchu I wojny światowej, a także rewindykację zagarniętych po 1 stycznia 1772 roku dóbr kultury, księgozbiorów, archiwów, dzieł sztuki. Delegacji Polskiej Specjalnej pracującej w Moskwie po kilkuletnich bardzo trudnych negocjacjach udało się w końcu odzyskać między innymi: wyposażenie Łazienek i Zamku Królewskiego w Warszawie, arrayy wawelskie, słynny miecz koronacyjny królów polskich, zwany „szczerbcem”, chorągiew wielką koronną Zygmunta Augusta, „Grunwald” Matejki, pomnik księcia Józefa Poniatowskiego Thorvaldsena, gabinet rycin Stanisława Augusta, a także prywatne zbiory Branickich, Radziwiłłów i Sanguszków.

Kluczowe były ustalenia geopolityczne. Artykuł II traktatu już na wstępie stwierdzał: „Obie układające się strony, zgodnie z zasadą stanowienia narodów o sobie, uznają niepodległość Ukrainy i Białorusi...”. Poziom hipokryzji zawartej w tym zdaniu oddaje opinia jednego z historyków: „W rzeczywistości sowieccy Rosjanie, z polskim przyzwoleniem, brali oto w niepodzielne władanie bezpośrednio sąsiednie nam narody”. W tej sytuacji następujący dalej zapis o poszanowaniu suwerenności państw był czystą kpiną. Ten sam artykuł II ustalał szczegółowo przebieg polsko-sowieckiej linii granicznej, która miała biec wzdłuż Dźwiny na północy po rzekę Zbrucz do jej ujścia do Dniestru na południu, a więc w przybliżeniu jak granica po drugim rozbiórce Polski.

Czy można było zyskać więcej? A jeśli tak, to jakim kosztem? Spekulowanie, „co by było, gdyby”, jest zabiegiem dość jałowym. Za to dobrze znamy konsekwencje. W wyniku traktatu ryskiego za wschodnią granicą Polski pozostało około 1,2 miliona Polaków, którzy stali się obywatelami sowieckimi. Większość z nich mieszkała na Ukrainie i Białorusi, czyli na obszarze wschodnich województw I Rzeczypospolitej. Byli to rdzenni mieszkańcy Zachodnich Guberni Cesarstwa Rosyjskiego bądź potomkowie emigrantów z Królestwa. W Związku Sowieckim stali się przedmiotem szczególnego eksperymentu etnicznego, byli „pierwszym narodem ukaranym”. Skupieni w dwóch polskich rejonach autonomicznych, Marchlewszczyźnie i Dzierzyńszczyźnie, doświadczali okrutnych represji, zsyłek do Kazachstanu i na Syberię oraz masowych mordów. Widomym tego śladem są choćby, kryjące do dziś wiele straszliwych tajemnic, wielkie cmentarzyska ofiar sowieckiego terroru w Kuropatach na przedmieściach Mińska i podkijowskiej Bykowni.

Wytyczone przez Komisję Mieszana granice przetrwały jedynie 20 lat. Do 1939 roku ZSRS nie wywiązał się z przyjętych na siebie zobowiązań. Potem nastąpił 17 września... W preambule do traktatu ryskiego napisano, że zawarty pokój ma być „ostateczny, trwały, honorowy i na wzajemnym porozumieniu oparty”. Z Sowietami?

Geotermia - metoda na samowystarczalność

rozmowa z Alain Desplan, wicedyrektorem Wydziału Geotermii Państwowego Biura Badań Geologicznych i Kopalnianych (BRGM) w Orleanie

Franciszek L. Ćwik: *Jakie są podstawowe cele i zdania BRGM?*

Alain Desplan: Nasze Biuro jest państwową instytucją o charakterze przemysłowo-handlowym. Jej celem są badania naukowe dotyczące wiedzy o ziemi, opracowywanie ekspertyz, promocja i bezpieczeństwo górnicze oraz kooperacja międzynarodowa. Zajmujemy się dziesięcioma zagadnieniami: kartografią geologiczną, bogactwami naturalnymi, geotermią, składowaniem CO₂, wodą, zagospodarowywaniem terenów po katastrofach naturalnych oraz ich przewidywaniem, terenami skażonymi, odpadami, meteorologią i zabezpieczeniami terenów po byłych kopalniach.

- *Jedną z ważnych dziedzin pracy BRGM jest geotermia. Od kiedy weszła ona do programu waszych zainteresowań?*

- Z racji pojawienia się zapotrzebowania na rozwój geotermii, BRGM powołał w 2006 r. specjalny departament, którego celem jest udział w rozwoju tego typu energii we Francji, Europie i na świecie.

- *Dlaczego geotermia?*

- Muszę przyznać, że nasze głębsze zainteresowanie tą dziedziną było w dużym stopniu spowodowane decyzjami władz państwowych i samorządowych dotyczących rozwoju geotermii. W latach 2004-2006 zaistniała wola polityczna postawienia na energię odnawialną, w tym na geotermię. Z racji specyfiki naszych zainteresowań byliśmy najlepiej przygotowani do włączenia się w ten program. We Francji od lat 70-tych ubiegłego wieku działają instalacje geotermiczne, ale o przełomie w eksploatacji podziemnych, ciepłych wód można mówić dopiero od kilku lat.

- *Czym on się przejawia?*

- Rząd chce jak najszybciej i jak najszerzej zacząć wykorzystywać źródła energii odnawialnej, a więc i geotermii, tym bardziej, że kraj nasz posiada duże zasoby ciepłych wód. Podstawową, nie podlegającą dyskusji zaletą geotermii jest jej czystość ekologiczna, dość łatwa dostępność i niemal nieograniczoność, bo wypompowywane wody są ponownie wpompowywane i ogrzewane. Umożliwia ona dywersyfikację źródeł energii i zmniejszenie uzależnienia od dostaw gazu i ropy naftowej. Dlatego rząd podjął szereg decyzji fiskalnych oraz zwiększył znacznie nakłady na jej rozwój. Udział geotermii w całym bilansie energetycznym będzie systematycznie wzrastać. Według naszych ostatnich ekspertyz, dzięki geotermii będzie można do roku 2020 wyprodukować energię odpowiadającą 2 mln. ton ropy naftowej.

- *Nad czym obecnie pracuje wydział geotermii BRGM?*

- Zajmujemy się wieloma sprawami, ale jednym z najważniejszych zadań jest opracowanie atlasu geotermii we Francji. Takie spisy powstały już w Regionie Centralnym i Lotaryngii. W trakcie opracowania jest atlas źródeł geotermalnych w regionach: północnym, Nord-Pas-de Calais, południowych, Languedoc-Roussillon i Midi-Pyrénées. Prace to prowadzimy wspólnie z Agencją Środowiska i Zarządzania Energią (ADEME) oraz władzami regionalnymi.

- *Czy są już konkretne rezultaty korzystania z waszych opracowań?*

- Od lat korzysta z nich Region Centralny, gdzie geotermia jest najbardziej rozwinięta. Od 2004 r. intensywnie inwestuje w nią Lotaryngia.

Dokończenie na str. 10

Wolność zawsze jest w nas: filmowy Jerzy Popiełuszko - bohater na dzisiaj?

Joanna Pietrzak-Thébault

Zwykle ukazanie się na ekranach kinowych filmów określanymi jako „superprodukcje” poprzedzają kampanie promocyjne. Plakaty oglądamy w korytarzach metra, na przystankach, billboardy na ulicach. I teraz „największa polska superprodukcja” (budżet równy blisko 12 mln złotych, kilka lat przygotowań, tysiące statystów, dziesiątki najlepszych aktorów) rozwiesza „na mieście” swoje plakaty, przedstawiające chuderławą postać w kożusku, z żółtym samochodem syrenka i ośnieżonymi szczytami Tatr w tle. Jednak ważniejsza jest tym razem kampania edukacyjna, która ruszyła na dwa tygodnie przed przypadającą 27 lutego premierą.

Kampania skierowana jest do uczniów gimnazjów i liceów - wydane w 30 tysiącach egzemplarzy materiały multimedialne zawierają scenariusze lekcji szkolnych i nowoczesne materiały edukacyjne (jak „drzewko decyzyjne”). Wydano je przy współdziałaniu Instytutu Pamięi Narodowej i Narodowego Centrum Kultury. Dotyczą one tej samej postaci Księdza, ile czasów, w których żył. Czasów na tyle niedawnych, że są one jeszcze częścią osobistej historii wielu z nas, na tyle jednak odległych, że trzeba je młodym ludziom wyjaśniać. Bo sami realizatorzy, z reżyserem Rafałem Wieczyńskim, podkreślają to, że starali się być blisko prawdy i twierdzą, że udało im się to „na 80%”. Tego wrażenia bliskości historycznej prawdzie dodają filmowi nie tylko autentyczne, wybijane na ekranie daty z historii, nie tylko archiwalne zdjęcia z papieskich pielgrzymek i podpisywania Porozumień Sierpniowych w Stoczni

Gdańskiej przenikające się ze zdjęciami fabularnymi (zabieg chętnie zresztą ostatnio przez reżyserów fabuł stosowany). Nawet nie to, że parę osób gra tutaj dosłownie „samiych siebie” (ks. kard. Józef Glemp, Maja Komorowska, czy Joanna Szczepkowska wcielająca się w rolę własnej matki - Romy), że grający rolę tytułową Adam Woronowicz w ramach przygotowania do roli „poszedł do seminarium”, gdzie spędził tydzień, a podczas pracy nad filmem odrzucał inne propozycje - nie z braku czasu, a powodowany pragnieniem jak największego skupienia się na roli księdza Jerzego. Sam, jak dzisiaj mówi, ma życzenie, żeby film przyczynił się do pojednania, „żebyśmy się

więcej nie kłócili”. W rezultacie powstała sylwetka żywa, pokazująca autentycznego człowieka, wiarygodna i pociągająca. Do pokazania tamtego, szczęśliwie minionego już świata nie wystarczyłoby też kilka rekwizytów filmowych ze słynnymi kokosownikami, dziś „emblemami” stanu wojennego, z „paradami siły”, to znaczy

przejeżdżającymi przez miasta kolumnami czołgów i wozów opancerzonych, z kolejkami, zatłoczonymi do granic możliwości autobusami, modnymi wtedy wozami wozowymi swetrkami i długimi szalikami. I nawet nie to, że wszystkie chyba sceny plenerowe kręcono w miejscach, gdzie pokazywane wydarzenia faktycznie miały miejsce.

To, co stanowi o autentyczności przekazu, to pokazanie wszechobecnego oka bezpieki - agentów nagrywających, filmujących i fotografujących najważniejszych bohaterów wydarzeń, ludzi z ich najbliższego otoczenia, ale także manifestujący czy modlący się tłum, trochę zgrywającą się, „kozakującą” młodzież. Te zdjęcia,

wystylizowane na autentyczne milicyjne materiały operacyjne, najlepiej pokazują atmosferę tamych lat, mechanizmy zastraszania i osaczania czy tylko kontrolowania i czujnego patrzenia.

O samych prześladowcach nie mówi się w filmie zresztą wiele - to nie oni mają być jego bohaterami, nie ich życiowe wybory, zachowania mają pociągać naszą uwagę. W rezultacie powstał obraz przejmujący, trzymający przecież w napięciu pomimo tego, że tak przebieg wydarzeń, jak ich zakończenie znamy doskonale. Tym bardziej wymowny staje się też tytuł

filmu, który brzmi: „Popiełuszko - wolność jest w nas”. Bo nie chodzi tylko o to, żebyśmy, jak mówi filmowy opiekun kleryków z warszawskiego seminarium, „popatrzeli 15 minut na historię” (sam film trwa zresztą bite dwie godziny!). Chodzi też o to, żebyśmy zobaczyli, że to nic innego, jak wolność wewnętrzna - heroiczna tylko niektórych, uparta i cicha wielu - pozwoliła przed 20 laty na jeszcze jeden, wspaniały zwrot w naszej historii. Ta sama wolność ma przecież wymiar uniwersalny i sprawdza się nie tylko w PRL-owskiej Warszawie, ale w każdych niełatwych warunkach historycznych, na różnych geograficznych szerokościach i długościach.

Dokończenie ze str. 9

Geotermia - metoda na samowystarczalność

W 2005 r. region ten stworzył specjalny system wspomagania geotermii, przewidujący pokrycie 30 procent kosztów wierceń. W ciągu ostatnich trzech lat powstało tam co najmniej 700 instalacji geotermalnych. Z pomocy finansowej mogą korzystać osoby prywatne, samorządy i właściciele mieszkań socjalnych.

- Jak na dzisiaj, geotermia służy do ogrzewania lokali. Czy w przyszłości może ona być alternatywą dla energii nuklearnej? - Francuskie i europejskie złoża wód geotermalnych mogą z po-

wodzeniem zastąpić gaz, ropę naftową i węgiel w dziedzinie ogrzewczej. Trudno, moim zdaniem, byłoby produkować z nich energię elektryczną. Wymagałoby to bardzo głębokich wierceń a przy obecnej technologii i kosztach jest to mało prawdopodobne. Dlatego geotermia nie jest, w przeciwieństwie do wiatru, konkurentem dla elektrowni atomowych, ale jej szerokie wykorzystanie, w połączeniu z innymi źródłami energii, może doprowadzić Europę do samowystarczalności energetycznej.

- Dziękuję za rozmowę.

Franciszek L. Ćwik

LA PAGE DES FRANCOPHONES de Richard Zienkiewicz (riczienk@laposte.net)

LA DISPARITION D'UN GRAND MÉDECIN POLONAIS

photo: M. Köfler

Le professeur Zbigniew Religa est mort des suites d'un cancer, à l'âge de 71 ans, le 8 mars dernier.

Ces dernières années, il était devenu une figure populaire de la vie politique polonaise. Candidat aux élections présidentielles de 2005, il avait finalement abandonné la course au fauteuil présidentiel, en raison de la baisse de sa cote dans les sondages, pour se rallier à la candidature de Donald Tusk. Cela ne l'a pas empêché, après les législatives qui avaient suivi les présidentielles, d'entrer dans le gouvernement conservateur, d'abord dirigé par Kazimierz Marcinkiewicz, puis par Jarosław Kaczyński, pour occuper le poste de ministre de la Santé durant deux ans. De tendance libérale, les conservateurs avaient accepté d'appliquer la politique qu'il préconisait dans le domaine de la santé. Mais avant tout, le professeur Religa était un chirurgien cardiaque très renommé. Né en 1938 dans le village de Miedniewice près de Żyrardów, il termine ses études de médecine en 1963 à l'Académie de médecine de l'université de Varsovie, puis se spécialise dans la chirurgie en travaillant à l'hôpital Wolski, dans la capitale polonaise, où il restera jusqu'en 1980. Entre-temps, il obtient une bourse pour un hôpital de New York et effectue ensuite plusieurs stages dans des établissements hospitaliers américains, notamment en chirurgie cardiaque à Detroit en 1975. Deux ans auparavant, en 1973, il obtient son titre de docteur en médecine, puis son habilitation en 1981. Entre 1980 et 1984, il enseigne à l'institut de cardiologie de Varsovie. Ensuite, jusqu'en 1989, il prend la direction de la clinique de chirurgie cardiaque de Zabrze en Silésie, ainsi que la chaire de chirurgie cardiaque de l'établissement. En 1990, il devient professeur à l'Académie de médecine de Silésie à Katowice. En 1991, il crée la Fondation pour le développement de la chirurgie cardiaque dont le but est de mettre en œuvre les nouvelles méthodes pour soigner les maladies du cœur, de développer la recherche médicale dans ce domaine, et de favoriser la formation des spécialistes. Il devient expert national en chirurgie cardiaque. De 1996 à 1999, il est recteur de l'Académie de médecine de Silésie. En 1998, il dirige la clinique de chirurgie cardiaque de Varsovie, puis, en 2001, il prend la direction de l'institut de cardiologie de Varsovie. Il doit son renom et sa célébrité aux transplantations cardiaques qu'il a effectuées et réussies à partir de 1986. En Pologne, il a ouvert la voie à ce type d'interventions et a formé de nombreux spécialistes dans ce domaine. Lui-même en a effectué quelque quatre cents. Beaucoup de transplantés sont

encore en vie, plus de vingt ans après leur opération. Il a également engagé des travaux pour la mise au point d'un cœur artificiel, afin de s'affranchir de la difficulté de trouver des donneurs d'organes. Sa carrière politique commence au début des années quatre-vingt. De 1993 à 1997, puis de 2001 à 2005, il est par deux fois sénateur, élu en Silésie. Il a participé à la création de plusieurs formations politiques comme le BBWR (bloc sans-parti pour le soutien aux réformes), sur lequel devait s'appuyer Lech Wałęsa dans son action présidentielle, le parti républicain, le parti conservateur-populaire, le parti du centre, mais aucun n'a réellement émergé sur la scène politique polonaise ou n'y a pas fait long feu. Le professeur Religa s'est présenté aux élections présidentielles comme candidat libre, soutenu par une multitude de petites formations. Sa campagne s'appuyait sur sa réputation, mais malgré sa popularité, il n'a pas fait le poids face aux machines électorales mises en place par les grandes formations, notamment par les conservateurs du PiS et les libéraux de la PO. C'est la raison pour laquelle il s'est retiré de la bataille en appelant à voter pour Donald Tusk. En 2007, il a encore une fois été élu sénateur, pour le PiS cette fois-ci, toujours en Silésie, région qu'il affectionnait particulièrement. Son retrait des présidentielles lui a valu un élan de sympathie au sein de la société civile, renforcée par la sincérité avec laquelle il a annoncé sans ostentation sa maladie en 2007. Auparavant, il avait également avoué publiquement son addiction au tabac et à l'alcool, et ses efforts pour s'en libérer. Sur une des photos publiées par la presse, on voit dans le bloc opératoire un transplanté encore branché, allongé sur la table d'opération; un médecin dort à même le sol, tandis que le professeur Religa est assis sur une chaise, complètement épuisé par plusieurs heures d'intervention. C'est peut-être cela qui peut aussi expliquer ses addictions. Autorité médicale incontestée, chirurgien talentueux, homme charismatique, affable et ouvert au dialogue, libre et indépendant, bourreau de travail, la réputation, qu'il n'a pas usurpée, ne l'a pas empêché de rester proche des patients et d'entretenir avec eux des relations amicales. Après la mort du professeur Religa, l'hommage de la Pologne est unanime. C'est un grand homme qui nous a quittés.

Ciąg dalszy ze str. 3

ŚWIĘTOŚĆ ŻYCIA

Miłości, w którą wierzymy przecież, na którą czekamy, jakiej się nieustannie domagamy, jaką sami chcielibyśmy obdarowywać! Wychowujmy więc, kształtujmy młode pokolenia tak, by umiały być szczęśliwe i dzięki temu potrafiły tworzyć rzeczywistość, w której powszechne, normalne byłoby wzajemne zrozumienie i szacunek.

Dzisiejszy Kościół dostrzega towarzyszące nam zawrotne tempo naszego życia i jego przemiany, ale stara się dostrzegać i zagrożenie współczesnej cywilizacji. Dlatego właśnie przypomina nam do znudzenia o najważniejszym wyzwaniu XXI wieku, najtrudniejszym obowiązku współczesnego człowieka: „Otoczmy troską życie”!

Znajdź, człowieku, czas, zatrzymaj się i podejmij wysiłek krytycznego spojrzenia na własne życie, takie, jakie ono naprawdę jest. Czy jest szczęśliwe - dla Ciebie i dla twoich najbliższych? Czy cieszy cię jego kształt? Trzeba spojrzeć inaczej, niż na co dzień, w sens Twojego życia.

Życie jest szczególnym zaproszeniem danym nam przez samego Boga do... trwania w Nim i z Nim. Dla Niego jesteśmy wyjątkowi i najważniejsi. Bóg chce nas mieć u siebie, proponuje nam wieczne zbawienie, pełnię Miłości. Przedsmakiem wiecznego przebywania z Bogiem ma być - już tu, na Ziemi - nasze życie doczesne. Dlatego każde jedno ludzkie istnienie jest w oczach Stwórcy najważniejsze i najistotniejsze! Każdy człowiek ma więc niezbywalne prawo do życia, do nieograniczonego niczym poszanowania dla dobra, jakie sam stanowi. Na takiej „Boskiej” zasadzie budujemy relacje między sobą - w rodzinach, w środowiskach pracy. Bądźmy, my - współcześni chrześcijanie, codziennymi świadkami oraz orędownikami prawdy o świętości i nietykalności życia. Jezus w swojej Ewangelii ukazuje nam głębię wartości życia i ludzi zasługujących na godne traktowanie. Człowiek jest przecież pierwszą drogą Kościoła. O tym wielokrotnie pisał i przypominał nam Jan Paweł II przy okazji najrozmaitszych spotkań i uroczystości.

Troska o ludzkie życie jest więc i troską o Jezusa, a przez to jest sprawą naszego wiecznego zbawienia. Przeżywając uroczystość Zwiastowania Pańskiego - „Dzień świętości życia” - pochylmy się raz jeszcze nad otaczającym nas i tkwiącym w nas życiem, jego samą w sobie nieprzemijającą wartością i jego jakością zależną przecież od nas samych. Czy jest ono dobre, czy sprawia nam prawdziwą radość? Jezus chce być przy tej radości! Daje nam swoje drogowskazy, daje nam Dekalog. Życie zatem, pod czujnym, miłującym spojrzeniem Boga, umocnione przez Jego Ducha, jest największym skarbem i świętością, których w żaden sposób nie wolno nam unicestwiać ani przerywać.

Ks. Tomasz Sokół

Anna Rzczycka

W grudniu 2008 roku tygodnik „Newsweek” opublikował listę 50 najbardziej wpływowych osobistości świata.

Na jej czele znalazł się Barack Obama, który w chwili publikacji był jeszcze prezydentem-elektem USA. Tuż za nim uplasowali się prezydenci Chin - Hu Jintao i Francji - Nicolas Sarkozy. Przywódcy religijni wymienieni zostali w drugiej połowie listy. Papież Benedykt XVI znalazł się na 37. miejscu, a duchowy przywódca Tybetańczyków Dalajlama na 46. „Każdy sygnał, który wysłał Dalajlama, jest przepełniony głębokim sensem” - pisał „Newsweek”. W tych dniach Tybet i Dalajlama znowu powrócili na czołówki prasy. 25 lutego rozpoczął się nowy, 2136 rok tybetański, tzw. „Losar”. Tradycyjnie jest to jedno z najważniejszych świąt tybetańskiego buddyzmu. Jednakże w odpowiedzi na apel Dalajlamy wielu Tybetańczyków postanowiło powstrzymać się od świętowania. W komunikacie wydanym w przeddzień Nowego Roku duchowy przywódca Tybetańczyków potępił kampanię represji prowadzoną przez chińskie władze i ograniczenia nałożone na klasztory buddyjskie. Napisał, że jest przekonany, iż Pekin chce poddać naród tybetański tak okrutnej presji, że nie będzie on miał innego wyjścia jak protest. Zapowiedział w związku z tym do swych rodaków o zachowanie cierpliwości i nie odpowiadanie na prowokacje, które mogą wywołać bezprecedensowe represje. Zgnębiony naród nie zawsze jednak zdolny jest do cierpliwości. I tak, według wiarygodnych informacji Tybetańskiego Centrum Praw Człowieka i Demokracji, 27 lutego

chińskie służby bezpieczeństwa postrzeliły na głównej ulicy Kardze mnicha z klasztoru Kitri. Mnich ten niósł zdjęcie Dalajlamy i próbował dokonać samospalenia. 28 lutego, na znak nieposłuszeństwa i oporu przeciwko chińskiemu porządkowi, zakazana tybetańska flaga państwowa zawisła na murze posterunku policji w Lhoba, w okręgu Kardze. 1 marca 2009 r. okręg ten był świadkiem trzech demonstracji. Demonstranci nieśli transparenty z hasłem „Niezależność dla Tybetu” i natychmiast zostali aresztowani.

W tym roku mija 50. rocznica stłumienia powstania tybetańskiego, w wyniku czego Dalajlama musiał uchodzić za granicę, a także pierwsza rocznica tragicznych zająć w Lhasie, w których zginęły 203 osoby, a 1000 innych zostało rannych. W przewidywaniu wzrostu napięcia przed tymi rocznicami władze chińskie już od początku roku wprowadziły w Tybecie wyjątkowo ostre środki bezpieczeństwa. Na ulicach Lhasy pojawiło się więcej uzbrojonych policjantów niż kiedykolwiek, wzmocnione patrole policyjne kontrolują stolicę szczególnie w nocy. Na kilka dni przed uroczystościami Nowego Roku właściciele hoteli i agencji podróży zostali uprzedzeni, że Tybet zostanie całkowicie zamknięty dla turystów zagranicznych. Prawa wjazdu do Tybetu nie mają też zagraniczne media, z wyjątkiem tych, które otrzymały specjalne pozwolenie. Ciągłe napływają nowe wiadomości o aresztowaniach.

Oficjalne media chińskie tymczasem przedstawiają Tybet i przylegające do niego chińskie prowincje jako regiony, które w spokoju i radości świętują 50. rocznicę „reform demokratycznych”. W Pekinie otwarta została wielka wystawa poświęcona temu tematowi, a ministerstwo kultury zorganizowało serię przedstawień, w tym jedno baletowe przypominające walkę Tybetańczyków i Hanów przeciwko brytyjskiej kolonizacji w 1904 roku. A jak było naprawdę? Historycy pamiętają, że 10 marca 1959 roku na wiadomość o zaproszeniu Dalajlamy przez chińskich oficerów stacjonujących w Tybecie, 300 tysięcy Tybetańczyków otoczyło pałac swego przywódcy w Lhasie, obawiając się, że może zostać stamtąd uprowadzony. Dwa dni później na ulicach pojawiły się duże grupy protestujących, domagających się niepodległości Tybetu. Wzniesiono barykady, chińska artyleria zaczęła strzelać w stronę pałacu. 17 marca sytuacja stała się tak groźna, że Dalajlama musiał uciekać. Tak rozpoczęła się jego tułaczka po świecie, trwająca do dziś. W trakcie walk powstańczych zginęło blisko 86 tysięcy osób, tysiące tybetańskich mnichów zostało straconych lub aresztowanych, a klasztory i świątynie zostały grabione i zniszczone.

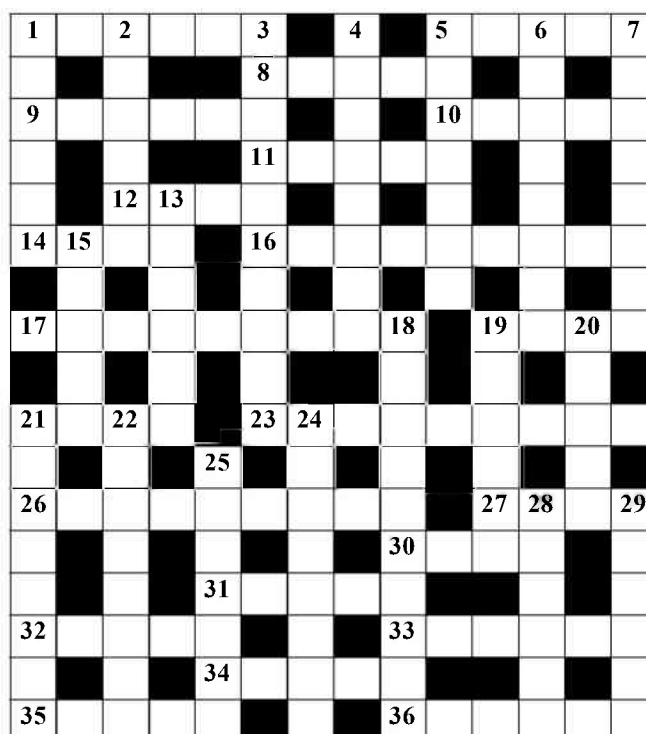
Krzyżówka Gościa Niedzielnego

Poziomo: 1. ryba bystrych rzek; 5. podziemne przejście; 8. zwój, szpula; 9. głęboki lub płaski; 10. duży nóż kuchenny; 11. tkanina ubraniowa; 12. część ładunku podnoszona jednorazowo; 14. może być parafialna; 16. rodzaj ochronnego półrękawka; 17. cesarz rzymski z czasów Jezusa; 19. syn Adama i Ewy; 21. arena zapasnika; 23. uczeń, który ukończył szkołę; 26. wielki prorok Starego Testamentu; 27. zaporą; 30. część trasy; 31. ruiny wielkiego ośrodka kultowego Majów; 32. zespół wędrownych aktorów; 33. owad pasożytniczy; 34. Sienkiewiczowski cesarz; 35. pokarm przeżuwaczy; 36. lukwate sklepienie na filarach.

Pionowo: 1. baśniowe straszidło; 2. zbiór ksiąg żydowskich; 3. kobieta nie przestrzegająca przykazań Bożych; 4. duży ptak morski; 5. gatunek gryki; 6. tasiemka lub galonik na mundurze wojskowym; 7. słownik o charakterze encyklopedycznym; 13. część pieca w dawnych domach wiejskich; 15. przepływa przez Weronę; 18. choroba drzew; 19. fotograficzne naczynie; 20. pochrzyn; 21. dostojność, godność; 22. poduszeczka podkładana pod suknię z tyłu; 24. członek drużyny piłkarskiej; 25. kompozytor czeski, twórca oper; 28. lokal z lekami; 29. ulotka.

Rozwiązanie krzyżówki: GK 11/2009 (15 marca 2009 r.)

Poziomo: obrazoburstwo, podkop, Marta, ocena, piec, tryb, zecerstwo, Lubraniec, akta, uzda, kremlina, izotermia, tost, Lear, Ponti, Karol, Selene, marnotrawstwo. **Pionowo:** odpust, Rodopy, odpoczynek, Unieście, Sumatra, wyrostek, zasłona, Iberia, rausz, cymbalista, atleta, uliczka, drogeria, remanent, Pelplin, Orient, Toledo.

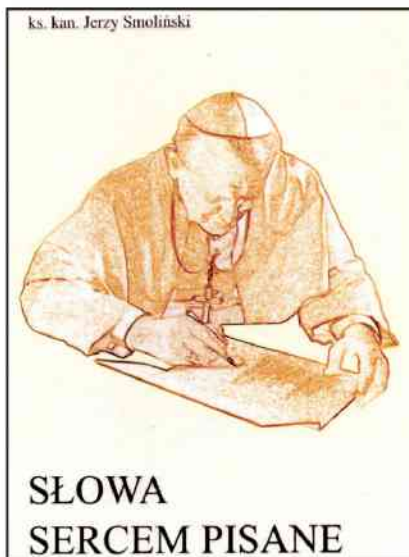

* Kronika polonijna *

od 1992 r. redaguje Zbigniew A. Judycki

AUSTRIA

□ **Nakładem Drukarni Archidiecezjalnej w Katowicach ukazała się pod koniec 2008 r. bardzo ciekawa pozycja wydawnicza autorstwa ks. kan. Jerzego Smolińskiego z Wiednia.** Ks. Smoliński, kapłan Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców, jest od 1983 r. rektorem i przełożonym w historycznym polskim sanktuarium na Kahlenbergu. Jego książka „Słowa sercem pisane” jest zbiorem korespondencji autora z „kolegą ze studenckiej ławy”, Karolem Wojtyłą. Ks. Smoliński studiował razem z nim na Uniwersytecie Jagiellońskim i ich znajomość zapoczątkowana w 1945 r. przetrwała do końca życia Ojca św., do 2005 r. Oto, co na temat tej korespondencji pisze we wstępie ks. Kanonik: *Wspólnym mo-*

tywem, który przewija się we wszystkich listach zamieszczonych w niniejszej publikacji, są słowa zapewnień modlitewnych, słowa oddania, jakie kierowałem do Człowieka tak bardzo mi bliskiego. (...) Niestety, nie wszystkie świadectwa naszych wzajemnych kontaktów zachowały się. (...) Wiele listów zaginęło. Listem najwcześniejszym, jaki w tym zbiorze jest zamieszczony, jest list z dnia 18 października 1958 r., w którym ks. Biskup Karol Wojtyła dziękuje mi za przesłane gratulacje i życzenia z racji Jego konsekracji biskupiej. Zadnego z listów nie usiłuję komentować. Mówią one same za siebie. Książka liczy 471 stron. Korespondencję uzupełniają fotografie i listy wymieniane z kard. Dziwiszem.

USA

□ **W lutym 2009 r. zmarł w Stanach Zjednoczonych prof. Edward Rożek, politolog komparatysta, nauczyciel akademicki. Ur. 1920 w**

Małkowie koło Sieradza. Studia wyższe ukończył na: Harvard College w Cambridge, USA (politologia) 1951, Uniwersytet Harvarda w Cambridge (sowieologia 1952-54; systemy rządzenia i sowieologia 1954-56). Prezes i dyrektor wykonawczy Center for Science, Technology and Political Thought w Boulder; dyrektor wykonawczy Solzhenitsyn Society for Freedom and Justice w Boulder; Visiting research professor Hoover Institution on War, Revolution and Peace przy Uniwersytecie Stanforda w Palo Alto; visiting professor University of Northern Colorado w Greeley. Autor publikacji książkowych: *Allied Wartime Diplomacy* (New York 1958), *Soviet Foreign Relations and World Communism* (Princeton 1965), artykułów specjalistycznych. Członek m.in.: Phi Beta Kappa, Pi Sigma Alpha, Delta Tau Kappa, Dobre Slovo - National Slavic Honor Society Uniwersytetu w Denver 1988. Kawaler Zakonu św. Jana Szpitalnika Jerozolimskiego 1988-. Wyróżniony nagrodami, m.in.: American Values Award 1985, Silver Good Citizen Medal Award 1988. Odznaczenia, m.in.: Purple Heart, Krzyż Komandorski i Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi.

POLSKA

□ **Interesującą publikacją, wydaną przez Wydawnictwo Adam Marszałek w Toruniu jest książka autorstwa T. Krząstka, W. Wójcika i A. Żaka pt. *Depozyty żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.*** W jednym z rozdziałów opublikowana została lista poległych żołnierzy, których depozytów dotąd nie podjęto. Będzie ona cenną wskazówką dla rodzin poszukujących swoich bliskich poległych pod Tobrukiem, Monte Cassino, Ankoną, Bolonią i w wielu innych miejscach.

WĘGRY

□ **21 lutego w Budapeszcie odbyło się plenarne posiedzenie Ogólnokrajowego Samorządu Mniejszości Polskiej na Węgrzech, którego głównym punktem był wybór nowego przewodniczącego.** Na funkcję tę wybrano dr Halinę Csúcs Lászlóné, prezesa najstarszego polonijnego stowarzyszenia PSK im. J. Bema na Węgrzech. Dr Csúcs Lászlóné urodziła się w Kaliszu, a od blisko 40 lat mieszka w Budapeszcie. Ze sprawami polskiej mniej-

szości jest związana od ponad 12 lat. Jest czwartym w historii polskiej samorządności na Węgrzech przewodniczącym Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego. Ważnym punktem posiedzenia było ogłoszenie wyników przetargu na budowę siedziby Ogólnokrajowej Szkoły Polskiej w Budapeszcie przy ul. Állomás 10. Ponadto nakreślono główne zadania programowe na rok bieżący, w których decydującą rolę zajmują obchody polskiego uchodźstwa wojennego na Węgry, a także dzień patrona tutejszej Polonii, który w tym roku obchodzony będzie 27 czerwca w Budapeszcie.

WŁOCHY

□ **Znanym polskim duchownym w Rzymie jest ks. Stanisław Zimniak, kapłan Towarzystwa Św. Franciszka Salezego, ur. 1956 r. w Sośnie.** Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w Wyższym Seminarium Duchownym Tow. Salezjańskiego w Krakowie, studia specjalistyczne zakończone licencjatem z teologii na KUL, licencjat i doktorat z historii Kościoła na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim 1988-96. Świecenia kapłańskie: 1983 r. w Krakowie. Pracownik Istituto Storico Salesiano w Rzymie 1990-; członek redakcji „Ricerche Storiche Salesiane”; współpracuje z redakcją rocznika naukowego „Seminare” Wyższego Seminarium Duchownego Tow. Salezjańskiego; duszpasterz Polonii w parafii MB Łaskawej w Ponte Galeria (Rzym) od 2000. Autor artykułów m.in. w: „Nostra”, „Ricerche Storiche Salesiane”, „Salesianische Nachrichten”, „Rivista di Ascetica e Mistica”, „L'Osservatore Romano”, a także publikacji książkowych: *Salesiani nella Mitteleuropa. Preistoria e storia della provincia Austro-Ungarica della Società di S. Francesco di Sales* (Roma 1997), *Il cardinale August J. Hlond, Primate di Polonia (1881-1948). Note sul suo operato apostolico*, red. (Roma 1999), „Dusza wybrana”. *Salezjański rodowód kardynała Augusta Hlonda Prymasa Polski* (II ed., Warszawa - Rzym 2003), *Zwycięstwo Maryi. Proroctwo kard. Augusta Hlonda w posłudze apostolskiej Prymasa Tysiąclecia Stefana kard. Wyszyńskiego i Papieża Jana Pawła II Wielkiego* (Warszawa 2007). Autor tomiku poezji *Teraz - tu. Miniatury poetyckie* (Kraków-Rzym 2006). Współorganizator seminariów i kongresów poświęconych historii dzieła salezjańskiego oraz sympozjów poświęconych kard. Hlondowi. Członek: Associazione dei Cultori di Storia Salesiana w Rzymie, Coordinamento Storici Religiosi w Rzymie, Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego w Warszawie.

Sprzedam motocykl

Yamaha YZF 600R Thundercat

rok 1997; przebieg 30000. Stan bardzo dobry. Motocykl jest na polskich tablicach. Cena 2200 euro. [Więcej informacji](mailto:m.ex.m@wp.pl) pod nr tel. 01.60.27.96.55 lub 06.24.17.00.55; e-mail: m.ex.m@wp.pl

Katecheza

na niedzielę 29 marca

BÓG JEST PRAWDĄ I MIŁOŚCIĄ

1. Zapewne niektórzy z nas zostali kiedyś w życiu okłamani. Czuliśmy się wtedy nieswojo, zastanawiając się, dlaczego ktoś nie powiedział nam prawdy, lub wręcz celowo wprowadził nas w błąd. Niewykluczone, że posądzaliśmy wtedy kogoś, kto nas okłamał, o to, że nie darzy nas sympatią albo że brakuje mu miłości bliźniego.

2. Takie sytuacje w relacjach międzyludzkich wcale nie są rzadkie. By osiągnąć swoje egoistyczne cele, ludzie często posługują się kłamstwem. Okłamując drugą osobę, traktują ją instrumentalnie - jako środek do zdobycia celu, lub nawet wroga - jako przeszkodę, którą należy ominąć. Zupełnie inaczej rzecz ma się w relacjach między człowiekiem a Bogiem. Katechizm Kościoła Katolickiego naucza, że „**Bóg jest samą Prawdą, Jego słowa nie mogą mylić**” (KKK 215). Właśnie dlatego człowiek może z całkowitym zaufaniem powierzyć się Bogu i może mieć pewność, że się na Nim nie zawiedzie. **Prawda Boga to nie tylko Jego mądrość, przejawiająca się w stworzeniu i kierowaniu światem (por. KKK 216), lecz także to wszystko, co Bóg objawił człowiekowi o sobie samym.** Jednocześnie uzdolnił On człowieka, by przy pomocy swego rozumu mógł poznać i zrozumieć to Objawienie (por. KKK 217).

Współcześnie wielu ludzi usiłuje zaprzeczyć temu, że prawda o Bogu jest prawdą pełną i obiektywną. Słyszymy bowiem z różnych źródeł, że każdy ma swoją prawdę, która może zmieniać się w zależności od okoliczności. Takie myślenie jest niesłychanie groźne, może bowiem w konsekwencji doprowadzić do wielkich zbrodni, takich jak chociażby ludobójstwo dokonane na narodach świata podczas II wojny światowej. Niemcy nie kierowali się wtedy objawioną przez Boga obiektywną prawdą o godności człowieka, lecz za prawdziwą uznali zbrodniczą ideologię wypracowaną przez twórców hitleryzmu.

Nieprzypadkowo przeciwnik Boga, szatan, którego Biblia nazywa „ojcem kłamstwa” (J 8, 44), wybrał oszustwo na metodę swej walki. Przez nie doprowadził ludzi do zwątpienia w prawdziwość słów Boga oraz w Jego życzliwość i wierność względem człowieka. Tak więc kłamstwo legło u podstaw grzechu pierwszych ludzi (por. KKK 215) i nadal czyni wielkie spustoszenie w ludzkim życiu.

3. Dlaczego Bóg objawił człowiekowi prawdę o sobie? Pismo Święte wyraźnie mówi, że uczynił to z miłości do ludzi (por. Pwt 4, 37). Ta wielka miłość jest przez Biblię porównywana do miłości rodzicielskiej (por. Oz 11, 1) i - jak naucza Katechizm - jest tak potężna, że zdolna jest wybaczyć nawet największe ludzkie niewierności (por. KKK 219). **Szczytem tej miłości jest posłanie na świat i wydanie na śmierć za zbawienie ludzi Jednorodzonego Syna Bożego - Jezusa Chrystusa (por. KKK 219).** Pismo Święte nie poprzestaje jednak na stwierdzeniu, że Bóg ukochał człowieka. Święty Jan pisze bowiem, że „Bóg jest Miłością” (J 4, 8.16). Oznacza to, że Miłość - obok Prawdy - to drugie imię Boga. Ten fakt ma dla nas, chrześcijan, określone konsekwencje. Nasze życie, polegające na naśladowaniu Boga i wypełnianiu Jego przykazań, powinno się opierać na prawdzie i miłości. W relacjach z ludźmi nie wolno nam zatem posługiwać się kłamstwem, zaś naczelną zasadą naszego życia winno stać się przykazanie miłości Boga i bliźniego. Zgodnie z tym wskazaniem także prawda powinna zawsze służyć dobru człowieka. Nie wolno używać jej instrumentalnie w celu poniżenia czy zniszczenia kogokolwiek. Jednym słowem w życiu chrześcijanina, podobnie jak w życiu Boga, prawda winna być nieustannie połączona z miłością. Zastanówmy się, czy z pełnym zaufaniem przyjmujemy to wszystko, co Bóg objawił o sobie i o naszym zbawieniu? Czy w życiu staram się, jak nauczał Ojciec Święty Jan Paweł II, „czynić prawdę w miłości?”

4. **Zapamiętajmy: Bóg jest samą Prawdą, zaś Jego słowa nie mogą mylić. On uzdolnił człowieka, by tę Prawdę poznał i zrozumiał. Bóg jest też samą Miłością. Dzięki Niej objawił człowiekowi prawdę o sobie i wydał swego Syna za zbawienie ludzi. Nauka o Bogu, który jest Prawdą i Miłością, zobowiązuje nas do postępowania w zgodzie z tymi cnotami (por. KKK 215 nn).**

Ks. Adam Łach

A retenir : Dieu est la Vérité – même, et ses paroles ne peuvent pas introduire dans l’erreur. Il a rendu l’homme capable de connaître et du comprendre cette Vérité. Dieu est aussi l’Amour – même. Par amour Il a révélé à l’homme la vérité Le concernant et a livré son Fils pour le salut des hommes. L’enseignement sur Dieu, qui est Vérité et Amour, nous oblige à vivre en harmonie avec ces vertus.

Idąc drogą Świętej Bernadety

134 Europejska Pielgrzymka Polaków do Lourdes (7-10 maja 2009)

Lourdes (fot. A. Głowaczewska)

organizowana przez Polską Misję Katolicką we Francji pod przewodnictwem JE ks. bpa Zygmunta Zimowskiego i pod kierownictwem ks. inf. Stanisława Jeża, Rektora PMK. Animacja - ks. prał. Krystian Gawron, wice-rektor PMK, i ks. Kazimierz Kopacz; organizacja - Polskie Zjednoczenie Katolickie Regionu Paryskiego - prezes - mgr inż. Sławomir Indyk.

Czy byłeś już w Lourdes? Jeśli nie, wybierz się z nami, na spotkanie z Matką Bożą, która tam objawiła się od 11 lutego do 16 lipca 1858 r., przynosząc światu wezwanie do modlitwy i pokuty. Bernadeta Soubirous o tym miejscu powiedziała: „To było moje niebo”. Dziś miliony ludzi przybywają tu, aby się modlić, oczyścić serce, dotknąć skały, napić się wody z cudownego źródła, zapalić świecę.

INFORMACJE, PROGRAM I ZAPISY: (do 15 kwietnia) - w parafiach polskich, w biurze Polskiej Misji Katolickiej (263 bis, rue St-Honoré, 75001 Paris; tel. 01 55 35 32 32, fax. 01 42 96 19 89, e-mail: pmk@club-internet.fr) - przy zapisach wpłacamy całość lub zaliczkę (30% opłaty - reszta do uregulowania przed 15.04.09). Wpłaty można dokonywać gotówką lub czekiem na adres: *Aumônerie Polonaise Rektorat - CCP 041 Paris 23 343 69 N*, z dopiskiem „*Pielgrzymka do Lourdes*”. Późniejsze zgłoszenia - tylko w zależności od możliwości zakwaterowania i transportu, opłacamy całość kosztów udziału.

KOSZTA UDZIAŁU: Autokar z Paryża + noclegi z utrzymaniem - 230 euro; noclegi z utrzymaniem + opłata pielgrzymkowa - 135 euro; opłata pielgrzymkowa od osoby - 20 euro (dla osób, które same organizują dojazd, hotel i utrzymanie); Specjalna oferta dla dzieci od 4 do 11 lat - Autokar z Paryża + noclegi z utrzymaniem (a - 1 dziecko bezpłatnie, jeżeli z rodzicami, b - 1 dziecko bezpłatnie, drugie i następane - 50 %, jeżeli z rodzicami).

REKOLEKCJE WIELKOPOSTNE 2009

Parafia Miłosierdzia Bożego - (Paryż XVII) Kościół Polski Wniebowzięcia NMP (Paryż I)
(20, rue Legendre) (263 bis, rue St-Honoré, Me Concorde)

21 marca (sobota) - 19¹⁵ (krypta) - Msza św. z kazaniem rekolek., konferencja; **22 marca (niedziela)** - 10⁴⁵ (krypta) - Msza św. z kazaniem rekolek.; 19⁰⁰ (kaplica Domu Kombatanta) - Msza św. z kazaniem rekolek.; **23-25 marca (poniedziałek, wtorek, środa)** - 19¹⁵ (krypta) - Msza św. z kazaniem rekolek., konferencja. **Środa - dzień spowiedzi św.**

Rekolekcje głosi ks. prał. mgr Kazimierz Czesak z Mielca

Aulnay sous Bois

3 kwietnia (piątek) - Rozpoczęcie rekolekcji - Kościół św. Józefa - Msza św. z nauką g. 20⁰⁰; Spowiedź od 19³⁰. **4 kwietnia (sobota)** - Msza św. z nauką g. 19⁰⁰; Spowiedź od 18³⁰. **5 kwietnia Niedziela Palmowa** - Msza św. z nauką w Blanc Mesnil g. 8⁰⁰; Msza św. z nauką w Aulnay-sous-Bois g. 9³⁰. Po Mszy św. nauka dla dzieci w kaplicy Domu Prowincjalnego. **Spowiedź:** Kościół św. Józefa g. 16⁰⁰; Msza św. z nauką g. 18⁰⁰. **6 kwietnia (poniedziałek)** - Msza św. z nauką dla młodzieży g. 20⁰⁰, w kaplicy Domu Prowincjalnego.

Rekolekcje głosi ks. prof. Zbigniew Krzyszowski z KUL

Kaplica St-Yves (Paryż XIV)

(11, rue St-Yves, M^e St Jacques, Alésia)

28 marca (sobota): 19⁰⁰ - Msza św. z nauką ogólną; **29 marca (niedziela):** 11⁰⁰ - Msza św. z nauką ogólną i Gorzkie Żale.

Rekolekcje głosi ojciec Paweł Sambor OFM

28 marca (sobota) - rozpoczęcie rekolekcji: 18³⁰ - Msza św. z konferencją rozpoczynającą rekolekcje; **29 marca (niedziela)** - 8⁰⁰ - Msza św. z kazaniem; 9³⁰ - Msza św. z kazaniem; 11⁰⁰ - Msza św. z kazaniem; 14⁰⁰ - Msza św. z kazaniem dla dzieci; 15¹⁵ - Gorzkie Żale z kazaniem pasyjnym; 16⁰⁰ - Msza św. z kazaniem; 18³⁰ - Droga Krzyżowa; 19³⁰ - Msza św. z kazaniem; **30 marca (poniedziałek)** - 8⁰⁰ - Msza św. z konferencją; 18⁰⁰ - Msza św. z kazaniem (po Mszy św. konferencja); 20⁰⁰ - Msza św. z kazaniem (po Mszy św. konferencja); **31 marca (wtorek)** - 8⁰⁰ - Msza św. z konf.; 18⁰⁰ - Msza św. z kazaniem (po Mszy św. konf.); 20⁰⁰ - Msza św. z kazaniem (po Mszy św. konf.); **1 kwietnia (środa)** - 8⁰⁰ - Msza św. z konf.; 11⁴⁵ - Msza św. z kazaniem dla dzieci; 18⁰⁰ - Msza św. z kazaniem (po Mszy św. konf.); 20⁰⁰ - Msza św. z kazaniem (po Mszy św. konf.); **2 kwietnia (czwartek)** - 8⁰⁰ - Msza św. z konf.; 18⁰⁰ - Msza św. z kazaniem (po Mszy św. konf.); 20⁰⁰ - Msza św. z kazaniem (po Mszy św. konf.); **3 kwietnia (piątek)** - 8⁰⁰ - Msza św. z konf.; 17³⁰ - Droga Krzyżowa; 18⁰⁰ - Msza św. z kazaniem (po Mszy św. konf.); 20⁰⁰ - Msza św. (po Mszy św. konferencja).

Rekolekcje głosi ks. dr Tadeusz Stoltz - dyr. Biblioteki KUL

Parafia św. Genowefy - (Paryż XVI)

(18, rue Claude Lorrain, Me Exelmanst)

22 marca (niedziela) - nauki rekolekcyjne - godz. 9³⁰; 11³⁰; 18⁰⁰. **23, 24, 25 marca (poniedziałek, wtorek, środa)** - godz. 20⁰⁰ - Msza św., po niej konferencja rekolekcyjna; - codziennie od g. 19⁰⁰ spowiedź.

Rekolekcje głosi ks. Adam Patejak z Siedlec

Wielkanoc w Domach Polskiej Misji Katolickiej

Triduum Paschalne w Domu PMK w La Ferté sous Jouarre

31, rue d'Hugny
77260 La Ferté sous Jouarre

Wielki Czwartek - Dziękujemy Panu za sakramenty Eucharystii i Kapłaństwa. Kolacja - g. 18³⁰, Msza św. **Wielki Piątek** - Dziękujemy Panu za łaskę odkupienia. Droga Krzyżowa - g. 15⁰⁰, kolacja - g. 18³⁰, **Liturgia Męki Pańskiej** - g. 19³⁰, Adoracja przy Grobie Pańskim - g. 21⁰⁰. **Wielka Sobota** - Oczekujemy na Zmartwychwstanie Pana. Poświęcenie pokarmów - g. 11⁰⁰, **Liturgia Wigilii Paschalnej** - g. 18⁰⁰, procesja rezurekcyjna po Wigilii Paschalnej, kolacja świąteczna (po procesji rezurekcyjnej). **Niedziela Zmartwychwstania** - śniadanie - g. 8³⁰, Msza św. w dzień - g. 11⁰⁰, aperitif (w sali) - g. 12¹⁵, obiad wielkanocny - g. 13⁰⁰, kolacja - g. 19⁰⁰. **Poniedziałek Wielkanocny** - śniadanie - g. 8³⁰, Msza św. - g. 11⁰⁰, obiad świąteczny - g. 13⁰⁰.

Pobyt: dzień zwykły (nocleg + wyżywienie) - 38 euro; dzień świąteczny (nocleg + wyżywienie) - 48 euro; podróż we własnym zakresie.

Informacje i zapisy: tel./fax 01 60 22 03 76;
e-mail: pmk.laferte@free.fr

Dom PMK w Dinard

5, rue de la Vistule;
35800 Dinard-St. Enogat

Pobyt: dzień zwykły (pełne wyżywienie + cena za pokój) - 42 euro od osoby; dzień świąteczny (pełne wyżywienie + cena za pokój) - 52 euro od osoby; podróż we własnym zakresie.

Informacje i zapisy:
tel. 02 99 46 71 71

Triduum Paschalne w Lourdes Dom Polski „Bellevue”

Route de Bartrès; 65100 Lourdes

Wielki Czwartek: 18³⁰ - kolacja; 20⁰⁰ - Msza św. Wierzy Pańskiej w kaplicy; Adoracja. **Wielki Piątek:** 8³⁰ - śniadanie; 13⁰⁰ - obiad; 15⁰⁰ - Nowenna do Miłosierdzia Bożego, Droga Krzyżowa; 18³⁰ - kolacja; 20⁰⁰ - Celebracja Męki Pańskiej w kaplicy; Adoracja. **Wielka Sobota:** 8³⁰ - śniadanie; 13⁰⁰ - obiad; 15⁰⁰ - poświęcenie pokarmów; 18³⁰ - kolacja; 20⁰⁰ - **Wigilia Paschalna** w kaplicy. **Niedziela Wielkanocna:** 8³⁰ - śniadanie; 10⁰⁰ - Msza św. w kaplicy; 13⁰⁰ - obiad; 19⁰⁰ - kolacja. **Poniedziałek Wielkanocny:** 7⁰⁰ - Msza św. w kaplicy; 8³⁰ - śniadanie; 11⁰⁰ - Msza św. w kaplicy; 13⁰⁰ - obiad; 19⁰⁰ - kolacja.

Pobyt: dzień zwykły - 35 euro od osoby, dzień świąteczny - 40 euro od osoby; podróż we własnym zakresie.

Informacje i zapisy: tel. 05 62 94 91 82;

e-mail: pmk-lourdes@club-internet.fr

Wielkanoc na Korsyce Dom PMK św. Józefa

20200 Santa Maria Di Lota; Lieu dit Miomo Bastia

Obrzędy świąteczne skupione są głównie na liturgii Wielkiego Czwartku i Wielkiego Piątku. Odbywają się one wieczorem (marsz z pochodniami) i cały poranek - Wielki Piątek.

Planujemy wyjazd do Sarténe lub do jednej z okolicznych miejscowości na świąteczną liturgię Wielkiego Tygodnia.

Pobyt: dzień zwykły (pełne wyżywienie) - 30 euro + cena za wybrany pokój; dzień świąteczny (pełne wyżywienie) - 40 euro + cena za wybrany pokój; podróż we własnym zakresie.

Inf. i zapisy: tel. 04 95 33 28 29; e-mail: mshcorse@aol.com

Polacy we Francji

Wieczór poezji Zbigniewa Szczębary

Katarzyna Pomykała
Beata Krowicka

21 lutego w Polskim Seminarium w Issy-les-Moulineaux Studium Filozoficzno-Etyczno-Społeczne zorganizowało wieczór poetycki poświęcony twórczości swojego absolwenta Zbigniewa Szczębary.

ritif, podczas którego autor podpisywał zbiory swoich wierszy. Poezja ta ujawnia Jego niezwykłą wrażliwość i głęboki patriotyzm. Możemy być szczęśliwi i dumni, że pośród nas żyje i tworzy osoba przypominająca nam o wartościach, które dzisiejszy świat zdaje się zatracać. Zbigniew Szczębara tak pięknie ujmuje w słowa to, co każdy z nas, Polaków - emigrantów, nosi w głębi swojej duszy, a czego nie potrafi sam wyrazić.

W kameralnym nastroju, przy blasku świec przeżywaliśmy momenty wzruszeń i refleksji, słuchając wierszy czytanych przez samego autora. Prezentacja poezji została ujęta w cztery grupy tematyczne: wiersze patriotyczne, religijne, poświęcone Janowi Pawłowi II oraz liryki. Słowo poetyckie przeplatało się z muzyką Chopina i Bacha. Wieczór zakończył ape-

Zbigniew Szczębara urodził się w Krzeszowie nad Sanem. Jest poetą i literatem. Ukończył wydział filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Studiował w Paryżu, aktualnie pracuje nad przygotowaniem pracy doktorskiej. Wiersze, poematy i teksty literackie tworzy od osiemnastego roku życia. Zajmuje się poezją, ponieważ, jak mówi, „...ona jest królową literatury, bo w sposób zwięzły, a zarazem głęboki, wyraża tęsknotę człowieka, bo odsłania bogactwo i nędzę jego duszy, bo chwytła człowieka za serce i prowadzi, bo potrafi być mieczem i balsamem”. Podczas stanu wojennego dwukrotnie był internowany w Zależu za założenie oddziału Związku Zawodowego „Solidarność” w Krzeszowie, w zakładzie pracy, w którym był zatrudniony oraz za pisanie wierszy o charakterze „politycznym”. Na emigrację do Francji przyjechał w 1983 r. Obecnie mieszka w rodzinnej ziemi w Polsce, ale często przyjeżdża do Paryża, z którym jest związany. Wydał 7 zbiorów wierszy: „Miejsce na ziemi” (Paryż 1987), „Godzien jesteś” (Stalowa Wola 1997), „Ziemio moja” (Rzeszów 2000), „Powrót” (Stalowa Wola 2001), „W koralach różańca” (Paryż 2003), „Przeciekanie wieczności” (Stalowa Wola 2004). Następne dwa ukończone już zbiory spoczywają, jak mówi autor, jeszcze w szufladzie, w oczekiwaniu na wydanie. Napisał również i wydał sztukę sceniczną o stanie wojennym „Przerwana noc” (Stalowa Wola 2006). Szczębara jest laureatem wielu konkursów literackich (6 międzynarodowych), z których najważniejsze to: „O Herb Prymasa Tysiąclecia” - Ludwin 2001, „Zachować w pamięci” (organizowany przez Instytut Pamięi Narodowej z okazji 20. rocznicy stanu wojennego) - Rzeszów 2001 oraz Konkursu Literackiego im. Jana Pawła II „Ewangeliczny Pasterz” - Opoczno 2006.

Wiersze Zbigniewa Szczębary:

WARTA POD KRZYŻEM

Dzisiaj staniemy razem pod krzyżem
Jemu będzie lżej cierpieć, nam raźniej
Może jeszcze i kogoś zabierzem
Jak żołnierze na warcie odważni.

W cieniu krzyża chłodem powiewa
Śmierć jest zimna - straszy otchłaniają
Jednak miłość jak ziarno dojrzewa
Nawet Bóg krzyżuje się za nią.

STAŃMY SIĘ ZNÓW SOLIDARNI

Jesteś niepodległa, ale czy suwerenna?
Jesteś wyzwolona, a obcym wpływom ulegasz.
Na pewno innaś niż wczoraj; nawet czasami promienna
Za twoim sterem jednak wciąż stara mapa i żeglarz.

Ubarwiona na pawia lecz odarta z klejnotów
Niepodobna do siostry z niepodległej epoki.
Cóż, że orzeł w koronie znów do lotu jest gotów
Kiedy ty po dawnemu obce całujesz progi.

Powalona w nieprawiu własnych ulic się lękaś
Drzwi ryglujesz na skoble, w strachu okna zastaniasz
Narodowym majątkiem zdrajców konta powiększasz
I nie pomna honoru wciąż służalczo się kłaniasz.

Garb wciąż ci doprawiają choć stary bólem umiera
Jak kulawy dromader dźwigasz skarby pustyni

Nie stój z boku jak martwych wzgórz cienie
Szukaj śladów na których krew broczy
Idź i zbieraj i całuj kamienie
Żebyś po nich w wieczność mógł kroczyć.

Nie zagłuszaj krzyku zbawienia
Bo świat chory i w przepaść się wali
Musisz kroczyć po jego kamieniach
Żebyś godność swoją ocalił

Brzemie swoje ogarnij ramieniem
Na modlitwie swe usta zacisnij
Dźwigaj krzyż swój Jego imieniem
Z Jego bólem pasujnej pieśni.

Stańmy razem pod krzyżem w pokorze;
Chodź! Nie lękaj się, nie bój, nie zwlekaj...
Krzyż to miłość! On wszystko przemoże
Krzyż jest znakiem wielkości człowieka.

A kwiat twego narodu obce kąty wyciera –
Ludzie bez przyszłości!, przez matkę odrzuceni.

Zostawiłaś swą wielkość na wielkiej nadziei progu
Zażenowana a nawet roztargniona tym cudem
Krótka pamięć szła z Tobą choć grał Wyspiański na rogu
Chociaż Skarga wołał o więcej troski nad ludem.

Coraz puściej w twym domu, coraz więcej w nim płaczu;
Czemu dzieciom gasisz jasne światło nadziei?!
Otwórz swoje ramiona, pomóż wrócić tułaczom
Po tej drodze dalekiej pomóż rany pokleić.

Pomóż wrócić pod strzechy, na kłosiane zagony –
Z wielkim śpiewem modlitwy stańmy razem do pracy
Tam, gdzie niwy ojczyste i cmentarze i domy...
Niech nas znów solidarnych świat zdumiony zobaczy.

POETA

Od jego wersetów taki duch powiewa
Tak rzuca gromami, pyta, błaga, śpiewa...
Że nawet i chory - choć stapać nie może

Zapomina niedole i bierze swe tożę
I idzie szczęśliwy... bez żalu że kaleka.
On! jednym słowem może uzdrowić człowieka.

INFORMACJA o rekompensatach finansowych dla osób internowanych

Wydział Konsularny Ambasady RP w Paryżu informuje, że zgodnie z ustawą z dnia 19.12.2008 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. z 2009 r. nr. 14, poz. 74),

**PRAWO
osób internowanych do żądania
odszkodowania i zadośćuczynienia,**

NIE JEST OGRANICZONE ŻADNYM TERMINEM,

z tym, że zgodnie z art. 118 kodeksu cywilnego, powyższe roszczenie majątkowe przedawni się 19 listopada 2017 roku i dopiero po tej dacie jego dochodzenie będzie nieskuteczne.

Pozew przeciwko Skarbowi Państwa o odszkodowanie/zadośćuczynienie należy złożyć w dwóch egzemplarzach (osobiście lub listem poleconym) w

Wydziale Karnym Sądu Okręgowego właściwego dla aktualnego bądź ostatniego miejsca zamieszkania w Polsce, dołączając do niego stosowne dowody (dokumenty, świadkowie).

Złożenie wniosku do Sądu nie wymaga pośrednictwa urzędu konsularnego.

W razie śmierci osoby uprawnionej, roszczenie o odszkodowanie/zadośćuczynienie przechodzi na małżonka, dzieci i rodziców.

Wysokość odszkodowania i zadośćuczynienia nie może łącznie przekroczyć kwoty 25.000 złotych. Takiego ograniczenia nie ma, jeżeli w wyniku wykonania decyzji o internowaniu, osoba poszkodowana poniosła śmierć.

**Dodatkowe informacje
można uzyskać pod numerami telefonu:**

**01 43 17 34 22; 01 43 17 34 83;
01 43 17 34 76; 01 43 17 34 88.**

REKOLEKCJE WIELKOPOSTNE W BRUKSELI

Polska Misja Katolicka w Beneluksie M.B. Częstochowski
- Bruksela rue Jourdan 80 -

Dla Dorosłych: V Niedziela Wielkiego Postu - 29 marca (g. 8⁰⁰, 10³⁰, 16³⁰, 18³⁰) oraz **poniedziałek, wtorek i środa - od 30 marca do 1 kwietnia** (codziennie o g. 19⁰⁰) w kościele N.D. de la Chapelle.

Nauki Stanowe: **Dla Kobiet** - poniedziałek 30 marca po Mszy św.; **Dla Mężczyzn** - wtorek 31 marca po Mszy św.

Dla Młodzieży: od czwartku 2 kwietnia do soboty 4 kwietnia (codziennie o g. 20⁰⁰ w PMK - rue Jourdan 80).

Dla Dzieci: w niedzielę 29 marca o godz. 12⁰⁰ - w kościele N.D. de la Chapelle.

Spowiedź rekolekcyjna:

dla Dorosłych: od poniedziałku 30 marca do środy 1 kwietnia (od g. 18⁰⁰ w N.D. de la Chapelle); **dla Młodzieży:** piątek 3 kwietnia po Mszy św. w PMK; **dla Dzieci:** sobota 28 marca, g. 16³⁰ w PMK.

Wszystkie nauki rekolekcyjne dla Dorosłych i dla Dzieci głoszone są w kościele Notre Dame de la Chapelle (Place de la Chapelle 1). Rekolekcje dla Młodzieży mają miejsce w kaplicy Polskiej Misji Katolickiej (rue Jourdan 80).

Nauki rekolekcyjne głosi: o. mgr Sebastian Łuszczki OMI, ojciec duchowny w Wyższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów w Obrze.

WIELKI TYDZIEŃ I WIELKANOC

MSZE ŚWIĘTE:

Wielki Czwartek - (9 kwietnia): kaplica PMK - 19⁰⁰ - Ceremonie wielkoczwartkowe.

Wielki Piątek - (10 kwietnia): kaplica PMK - 18³⁰ Droga Krzyżowa, - 19⁰⁰ Pamiątka Męki Pańskiej, - Czuwanie przy Grobie Pańskim - do północy.

Wielka Sobota - (11 kwietnia): kaplica PMK - Adoracja przy Grobie Pańskim do godz. 19⁰⁰, - Świecenie pokarmów w godz. 10⁰⁰ - 18⁰⁰ (dzieci przychodzą ze święconym o godz. 11⁰⁰), - 19⁰⁰ Ceremonie wielkosobotnie.

Niedziela Wielkanocna - (12 kwietnia): **Rezurekcja** - godz. 7⁰⁰ - kościół N.D. de la Chapelle, pozostałe Msze św. - godz. 10³⁰, 16³⁰, 18³⁰.

Poniedziałek Wielkanocny - (13 kwietnia): kaplica PMK - Msze św. o godz. 8⁰⁰, 10³⁰, 16³⁰, 18³⁰.

**Na Korsykę, po słońce, ciszę i wytchnienie -
do Domu Polskiego - u św. Jacka -
najlepiej i najtaniej polecieć z Paryża już teraz,
wykupując od razu bilety na nowo uruchomione połączenia lotnicze
EasyJet!**

W marcu od: 27,49 euro (w jedną stronę)*; w kwietniu od: 26,49 euro (w jedną stronę); w maju od: 38,49 euro (w jedną stronę); w czerwcu od: 31,49 euro (w jedną stronę).

Bilety powrotne: w marcu od: 30,49 euro; w kwietniu od: 42,49 euro; w maju od: 52,49 euro; w czerwcu od 65,49 euro).

* pełną cenę przelotu - z opłatami lotniskowymi - można znaleźć na stronie easyJet.com)

Dom św. Jacka: 20200 Santa Maria Di Lota; Lieu dit Miomo Bastia; tel./fax 04 95 33 28 29; e-mail: mshcourse@aol.com; www.maison-saint-hyacinthe.com

I Europejskie Dni Młodzieży Polonijnej: Lourdes 7 - 10 maja 2009

Czy staniemy się Nową Emigracją - Wielką?

Młodzież z Polskiej Misji Katolickiej we Francji zaprasza do Lourdes na Pierwsze Polonijne Dni Młodzieży!

Program ramowy: Przyjazd do Lourdes w czwartek 7 maja wieczorem; **piątek** - Msza św. przy Grocie Objawień, Procesja Światła; **sobota** - Droga Krzyżowa, procesja Eucharystyczna, Forum Młodych; **niedziela** - Msza św. Międzynarodowa.

Koszt pobytu w Lourdes: 75 euro; podróż we własnym zakresie; zgłoszenia do 15 kwietnia (PMK: - 263 bis, rue St. Honoré, 75001 Paris); wpłaty przy zgłoszeniu (na: Aumônerie Polonaise CCP 23 343 69 N Centre Paris).

Informacje - e-mail: lourdes2009@wp.pl lub pmk@club-internet.fr; tel. 01 43 41 52 00; 01 55 35 32 30; 01 55 35 32 32; fax. 01 42 96 19 89.

Ks. Łukasz Skawiński, Karolina Marchlewska, Andrzej Mościński, Ks. Krystian Gawron

Przyjdźcie, a zobaczycie (por. Mt 6, 25)

Jest wiele okazji, by spotkać się, by pogłębić swoją wiarę: - 4 i 5 kwietnia: Pielgrzymka młodych do Chartres; - 7, 8, 9 maja: Spotkanie młodych w Lourdes!

Już teraz zarezerwuj ten czas! Pomyśl, może uklękni, a jeśli zapali się w Tobie iskiereka, proś Pana o wytrwanie w decyzji! Jesteś szczęśliwy, radosny - podziel się tym z innymi, bo... „nikt nie ma prawa być szczęśliwym w oderwaniu od innych”.

Wyrusz z nami w pielgrzymce wiary!
Informacje: Parafia polska - 01 55 35 32 25; - Siostry Sercanki - 01 55 35 32 34.

O czym piszą inni

Prasoznawca

100 lat temu urodził się Ryszard Siwiec. To on w proteście przeciwko inwazji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację w 1968 r. dokonał aktu samospalenia. W młodości mieszkał we Lwowie, gdzie ukończył filozofię na Uniwersytecie Jana Kazimierza. W czasie wojny walczył w szeregach AK. W czasach PRL odmówił pracy nauczyciela, aby nie przykładać ręki do komunistycznej indoktrynacji. Dorabiał, zajmując się ogrodnictwem. Dziś uważamy go za bohatera. W „Rzeczpospolitej” (7/8 marca) czytamy:

Nie potrafił się pogodzić z podporządkowaniem Polski Sowietom. Latami tworzył antykomunistyczne ulotki, które podpisywał pseudonimem Jan Ptak. Niezadowolony ze skutków swojej działalności doszedł do przekonania, że sumienia rodaków może obudzić jedynie radykalny czyn. Impulsem stała się dla niego inwazja Związku Sowieckiego, w której wzięło udział wojsko PRL. W czasie uroczystych dożynek na warszawskim Stadionie Dziesięciolecia oblał się rozpuszczalnikiem i podpalił. Wcześniej w tłum rzucił ulotki. Krzyczał: „Protestuję” oraz „Niech żyje Polska” i nie pozwalał gasić płomieni. Imprezy nie przerwano. Cztery dni później zmarł. Choć na stadionie było ponad 100 tys. ludzi, w tym przedstawiciele komunistycznych władz, dziennikarze, telewizyjne kamery, o jego śmierci wiedzieli nieliczni, a SB rozpuszczała o nim plotki, przedstawiając go jako alkoholika i szaleńca.

Dodajmy, że pośmiertnie został bohaterem trzech narodów. Został odznaczony najwyższymi odznaczeniami Polski, Czech i Słowacji, a w tych dniach - z okazji rocznicy urodzin Ryszarda Siwca - w miejscowości, w której mieszkał przed śmiercią, wmurowano pamiątkową tablicę ku jego czci.

Nie wygra się walki o historię, jeśli samemu nie ma się jasnej wizji tego, o co trzeba walczyć. I można narzekać, że Niemcy, i nie tylko oni, myśląc o zbrodniach wojennych, dostrzegają tylko Holokaust i własne udutki, zapominając o losach innych narodów cierpiących równie niewinnie, co Żydzi, tylko że z tych narzekań nic nie wynika. „Plus-Minus” (7/8 marca) pisze:

Warto raczej zapytać, co sami zrobiliśmy, żeby przypomnieć, jak naprawdę wyglądała historia? Ile powstało polskich filmów pokazujących nieporównywalną niemal z naszymi skalę niemieckich wojennych zbrodni na Polakach, które pod względem atrakcyjności mogłyby konkurować z takimi produkcjami jak „Dre-

zno”, „Ucieczka”, i „Gustloff”? Duża część polskich elit wstydzi się polskich cierpień. Z polskich ciał nauczyła się szydzić, uważając, że mówienie o nich jest niepoprawne i na dodatek groźne, bo stanowi pożywkę dla nacjonalizmu. Nic dziwnego zatem, że powoli przestajemy być w stanie dotrzeć do Niemców z naszą pamięcią.

Warto dodać, że z naszą historią, z wiedzą o naszych przeżyciach nie potrafimy dotrzeć do całej Europy. Natomiast bardzo chętnie dołączamy do tych, którzy chcą wymazać, wyrwać europejskie korzenie, zarówno te narodowe, jak uniwersalne, jakim jest chrześcijaństwo. Temat porusza dziennik „Polska” (7/8 marca):

Trzeba wrócić do myślenia ojców założycieli Unii, czyli do chrześcijaństwa. To w jego ideach, w myśleniu o Bogu i człowieku, zakorzeniona jest prawdziwa solidarność. Polscy politycy zaś powinni, i to nie tylko przez wzgląd na tak często przywoływaną wierność dziedzictwu Jana Pawła II, ale także ze zwykłego rozsądku politycznego, który nakazuje wspieranie europejskiej solidarności i sprawiedliwości, wspierać taki kierunek myślenia. Polska i polscy politycy mogą oczywiście tę misję odrzucić, kierując się płytkim pragmatyzmem. Problem polega tylko na tym, że pragmatyzm, wbrew opiniom zwolenników sprowadzenia polityki do zapewnienia Polakom ciepłej wody w kranach, zazwyczaj nie sprawdza się w sytuacji wielkich wyzwań. A nic nie wskazuje na to, aby XXI wiek z jego zagrożeniem terroryzmem, zapaścią demograficzną czy wieszczonym przez część analityków „końcem Europy” miał być spokojniejszy niż wiek XX.

W kwietniu organizatorzy obywatelskiego projektu ustawy o przywróceniu 6 stycznia, święta Trzech Króli, jako dnia wolnego od pracy uzyskają milion podpisów. Wymagane jest 100 tys. podpisów, aby projekt mógł zostać skierowany do Sejmu. Nie jest jednak pewne, że to jedno z najstarszych świąt katolickich uzyska w parlamencie aprobatę. Pół roku temu, po wprowadzeniu dyscypliny klubowej, Platforma Obywatelska wspólnie z Lewicą odrzuciły projekt w pierwszym czytaniu. Inicjatorem przywrócenia święta Trzech Króli jest prezydent Łodzi Jerzy Kropiwnicki. „Nasz Dziennik” (9 marca) pisze:

Święto Trzech Króli, jako dzień wolny od pracy, obchodzone jest w dziewięciu krajach Unii Europejskiej, m.in. w Niemczech, Grecji, Hiszpanii, Włoszech, Austrii, a także w Szwecji i Finlandii. Także w Polsce do 1960 r. to święto było dniem wolnym, aż zniósł je komunistyczne władze. Polska nie przoduje wśród krajów UE co do liczby dni wolnych od pracy w ciągu roku, lecz znajduje się pod tym względem na 12 miejscu. Tymczasem głównym argumentem PO i Lewicy było właśnie to, że „Polski nie stać na dodatkowy dzień wolny od pracy”.

Głos wokół sportu

Bogdan Usowicz

☺ Na zawodach PŚ w Lahti Justyna Kowalczyk okazała się bezkonkurencyjna w biegu na 10 km

stylem dowolnym. W sprincie zajęła miejsce 11. Polka awansowała już na drugą pozycję w klasyfikacji generalnej i ma sporą szansę na Kryształową Kulę. Przed nią jeszcze 6 rund i Słowenka Majdič.

☺ Tomasz Majewski został halowym ME w pchnięciu kulą rezultatem 21, 02 m. Na zawodach w Turynie brązowe medale dla Polski zdobyli jeszcze Marcin Starzak w skoku w dal (8,18 m) i sztafeta 4x400.

☺ W rankingu tenisistek WTA Domachowska wypadła z pierwszej „setki”. Zajmuje teraz miejsce 101. Agnieszka Radwańska jest 10, jej siostra Urszula 107.

☺ W Polsce odbyły się halowe MŚ w łucznicztwie. Polacy zdobyli 2 medale złote, 2 srebrne i 3 brązowe. 3 medale zdobyli seniorzy, pozostałe ekipa juniorów.

☺ Aleksy Kuziemski ma szansę na walkę bokerską o tytuł MŚ w wadze półciężkiej. Polski bokser wygrał ostatnio w Dreźnie przez nokaut techniczny w V rundzie z Niemcem Dollingerem. Kuziemski stoczył dotąd na zawodowym ringu 17 walk i wszystkie wygrał.

☺ Lech Poznań po zwycięstwie nad Jagiellonią Białostok 1:0 utrzy-

mał pozycję lidera piłkarskiej ekstraklasy po 19. kolejce rozgrywek. Ma 42 pkt. Wygrały również kolejne w tabeli Legia Warszawa (40 pkt.) i Wisła Kraków (37). Za nimi są Polonia Warszawa (36) i Śląsk (34). Tabele zamykają Cracovia (17), Odra Wodzisław (17) i Górnik Zabrze (16). Po raz drugi wiosną trzy punkty zapewnił „Kolejarzowi” Robert Lewandowski, który w 48. min. meczu w Poznaniu zdobył jedyne goła w meczu z Jagiellonią. Podopieczni trenera Franciszka Smudy mają dwa punkty przewagi nad Legią Warszawa, która - choć bez swojego najlepszego strzelca Takesure Chinyamy - odniosła najwyższe zwycięstwo w sezonie, pokonując Odrę Wodzisław 4:0. W takim samym stosunku jesienią ekipa ze stolicy wygrała ze Śląskiem Wrocław.

Stowarzyszenie Kresowian we Francji „Kresy”

zaprasza na prelekcję

Krzysztofa Umiastowskiego

„Wojna na Wilenszczyźnie widziana oczami dziecka”

(wspomnienia z lat 1939 – 1945)

w niedzielę 22 marca o godz. 16⁰⁰

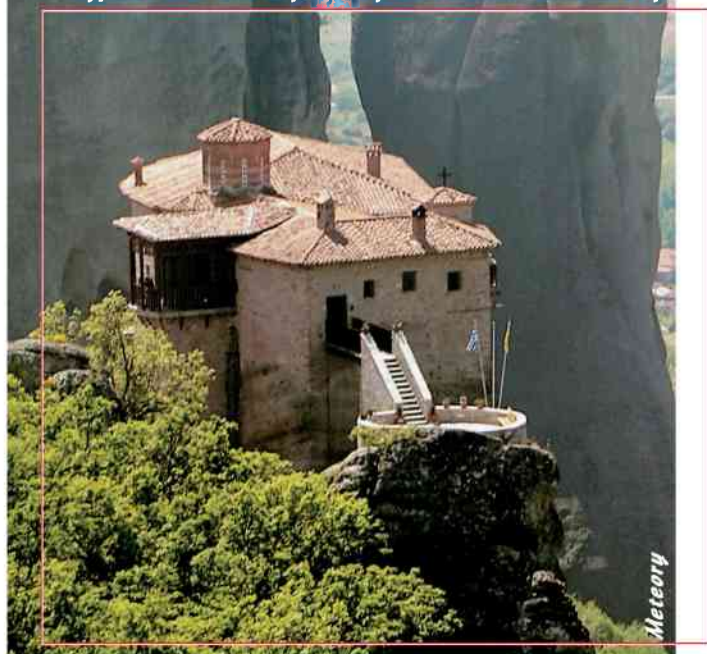
w Domu Kombatanta (20, rue Legendre, Paris 17).

T: 01.45.34.86.05; e-mail: kresy.paris.umiestowski@orange.fr

ZAPRASZAM: - przedłużanie paznokci, - utwardzanie naturalnej płytki, - stylizacja paznokci metodą żelową na tipsie.
Tel. 06.28.74.23.63 - Ela

GRECJA 23 – 31 maja 2009: NA SZLAKACH FILOZOFÓW I TWORCÓW KULTURY HELLEŃSKIEJ ŚWIATA STAROŻYTNEGO

Wyjazd naukowo-turystyczny samolotowo-autokarowy

1 dzień - 23 maja: Paryż - Ateny. Przelot do Aten, hotel, zakwaterowanie, odpoczynek, wstępne konwersatorium na ziemi twórców starożytnej historii: Arystotelesa, Sokratesa, Platona..., spacer po Atenach.

2 dzień - 24 maja: Ateny - Kalambaka - Meteory. Wyjazd do Kalambaki, zwiedzanie Meteorów - prawosławnych klasztorów z XIV w., wzniesionych na skalnych szczytach (między niebem a ziemią), ze wspaniałą panoramą na okolicę.

3 dzień - 25 maja: Kalambaka - Delfy. Wyjazd z Kalambaki do Delf - ruiny pogańskiego sanktuarium Apollina, w którym Pytie, jako wyrocznie starożytnego świata, przepowiadały przyszłość. Po drodze do Delf postój przy pomniku Leonidasa. Zwiedzanie Delf.

4 dzień - 26 maja: Delfy - Olimpia, Lutraka (Półwysep Peloponez). Przejazd do Olimpii przez most linowy RIO ande RIO. W Olimpii, gdzie ponad 1000 lat odbywały się Igrzyska Olimpijskie, zwiedzanie stadionu, świątyni i innych miejsc związanych z igrzyskami. Dojazd do Lutraki.

5 dzień - 27 maja: Lutraki - Mistra. Przejazd przez Spartę do Mistry - zwiedzanie, zachowanego w dobrym stanie w stylu bizantyjskim, Miasta Dolnego i, dla chętnych, Górnego. Przejazd

La paroisse Sainte-Jeanne-d'Arc, 3, rue Michelet, 35700 Rennes;
tel./fax 02.99.36.09.47; tel. 02.99.46.13.32; e-mail: jdark35@wanadoo.fr

Eucharystia po polsku jest odprawiana w każdą niedzielę o g. 17⁰⁰;
o g. 16³⁰ istnieje możliwość spowiedzi św. i rozmowy z duszpasterzem, a po Mszy św. okazja do rozmów Polaków przy herbacie w salce do tego przystosowanej.

SPRZEDAM DOM W CZĘSTOCHOWIE (OKOLICE JASNEJ GÓRY).

Powierzchnia użytkowa: 160 m² (7 pokoi, 2 łazienki, kuchnia, podpiwniczenie pod połową domu).
Działka: 716 m². Budynek gospodarczy z garażem 60 m².
Cena 185 000 euro. **T. +48 [0]603 134 944.**

Grafika
GRAPHISTE PROFESSIONNEL

pisarek.grafika@gmail.com
http://tomaszpisarek.woszczycze.pl
tel. (+33) 06 15 85 27 56
(+33) 01 46 43 09 61

wizytówki (cartes de visite)
ulotki (petites annonces)
foldery (dépliants)
katalogi (catalogues)

do Monemwazji - miasta bizantyjskiego, zbudowanego na skale (wyspie) z groblą. Jest to tzw. „Gibraltar Wschodu”, tym bardziej fascynujący, że dziś prawie zupełnie opuszczony przez mieszkańców.

6 dzień - 28 maja: Lutraki - Argolida. Wyjazd i zwiedzanie tzw. Argolidy. W Epidaurus - zwiedzanie zachowanego starożytnego teatru. Przejazd do Myken, zwiedzanie twierdzy i grobu Agamemnona, a następnie fortecy Palamedesa w Nafpilo.

7 dzień - 29 maja: Lutraki - Ateny. Wyjazd do Aten przez Korynt, po drodze oglądanie starożytnego Koryntu z czasów św. Pawła, przejazd przez słynny Kanał Koryncki, dojazd do Aten i zwiedzanie zabytków: Akropolu, Muzeum Archeologicznego, Łuk Hadriana, stadion Olimpijski, zmiana warty przy Grobie Nieznanego Żołnierza, Parlament.

8 dzień - 30 maja: Ateny - wyspy: Poros, Hydra, Egina. Całodzienna wyprawa statkiem na trzy piękne Wyspy Saronińskie, położone na morzu Egejskim. Dla pozostających na miejscu czas wolny w Atenach. Wieczorem pożegnalna kolacja na Starym Mieście Plaka w tawernie z grecką muzyką i folklorem.

9 dzień - 31 maja: Ateny - Paryż. Ostatnie refleksje, odwiedzić śladów Akademii Platona, Likejonu Arystotelesa. Przejazd na lotnisko, odlot do Paryża.

Cena obejmuje: - Transport (samolot Paryż-Ateny-Paryż, autokar na całej trasie w Grecji - według programu, ubezpieczenie, 8 noclegów w hotelach kat. ***, 7 obiadokolacji (pierwszy posiłek 23 maja - kolacja, ostatni 31 maja - śniadanie), kolacja z folklorem (do kolacji serwowane wino), pilot/przewodnik język polski w czasie pobytu grupy na terenie Grecji, przewodnik z licencją na wymaganych obiektach historycznych, przewodnictwo duchowe i specjalistyczne od strony filozofii w ustalonych miejscach, wykłady na temat klasycznej kultury greckiej, zaświadczenie o uczestnictwie w konferencji.

Cena nie obejmuje: rejs statkiem na trzy wyspy - cena 80 euro od osoby, napoje (chłodzące) do posiłków w czasie obiadokolacji, bilety wstępu do zwiedzanych obiektów (około 50 euro), dowolne uczestnictwo w zwiedzaniu.

Koszt wyjazdu: 860 euro. Pierwszą ratę (400 euro) należy uiszczyć do 15 marca 2009 (opłata wpisowa jest potwierdzeniem zapisu).

Szczegółowe inf. w sekretariacie Studium, tel: 01 42 60 66 58!

L'ASSOCIATION CONCORDE

recherche un(e) comptable/contrôleur de gestion bilingue.

Connaissance de la comptabilité, du Droit des Associations et du droit du travail français indispensables!

T. 01.55.35.32.32; e-mail: pmk@club-internet.fr

Sekcja Polska istniejąca w Liceum Montaigne

przyjmuje do końca kwietnia zapisy kandydatów
na wszystkie poziomy gimnazjalne i licealne
na rok szkolny 2009/2010

Adres: Direction Lycée (lub Collège) Montaigne (section internationale/option polonaise) - 17, rue Auguste Comte. 75006 Paris

Dokumenty wymagane w dossier ucznia: - podanie z prośbą o przyjęcie do Sekcji Międzynarodowej - Polskiej; - oceny ucznia z dwóch poprzednich lat oraz z dwóch ostatnich trymestrów bieżącego roku; - trzy koperty z adresem zwrotnym. Wymagany jest dobry poziom ucznia (ze szkoły francuskiej) lub bardzo dobra znajomość języka francuskiego (egzamin) jeżeli uczeń nie uczęszczał do szkoły francuskiej.

Egzamin z języka polskiego oraz elementów historii Polski odbywa się w maju, po wstępnej akceptacji kandydata przez Dyрекcję szkoły.

Tel. 01 44 41 83 23 (standard); e-mail: Ce.0750657g@ac-paris.fr lub sekcjapolska.montaigne@gmail.com; szczegółowe informacje znajdują się na stronie internetowej: http://www.montaigne-paris.fr/Sections_internationales-178-0-0-0.html

- ROZLICZENIA KSIĘGOWE -

TEL. 06 64 27 98 95

FRYZJERKA DAMSKA

Paris 15 - tel. 06 78 12 30 35.

DYPLOMOWANY PSYCHOLOG -

diagnoza, psychoterapia indywidualna i terapia małżeństw.

KONTAKT: 01 42 88 49 61

**przeprowadzki
przewóz paczek
Paryż - Polska
transport towarów z Polski
na zamówienie
auto-laweta**

Poznań-Konin-Lódź-Warszawa; Siedlce-Białystok-Olsztyn i okolice

tel. +33 (0)6 73 91 12 04; +48 (0)6 00 80 08 08

Institut privé France-Europe Connexion

★ ★ ★
★ ★ ★ **IFEC** ★ ★ ★
★ ★ ★

établissement privé d'enseignement supérieur
enregistré au Rectorat de l'Académie de Paris

SZKOŁA JEZYKA FRANCUSKIEGO

Zapisy na 2 semestr, nowe grupy: luty/marzec 2009
zajęcia codziennie, 2 lub 3 razy w tygodniu, w sobotę

10 godz., 6 godz. lub 4 godziny tygodniowo

20 godzin tygodniowo: STATUS STUDENTA - UBEZPIECZENIE

Zaświadczenie honorowane przez Prefekturę Policji i Ministerstwo Pracy

przygotowanie do egzaminów DELF, DALF i TCF

Cena: od 89 euro za miesiąc. Metro obok szkoły!

Zapisy przez cały rok: 5, rue Sthrau - 75013 Paris (M° Olympiades) Sekretariat otwarty codziennie od poniedziałku do piątku
od godz. 10 do godz. 13 i od godz. 15 do godz. 19.**TEL./FAX: 01 44 24 05 66**

Site: www.ifec-paris.fr; e-mail: ifec@free.fr

KRAWCOWA OFERUJE:**- przeróbki, - poprawki.**T. 01 40 11 68 62 (po 18⁰⁰); 06 09 26 14 69 (od 9 do 22)

VOIX CATHOLIQUE

**GŁOS
KATOLICKI**

N° (2313)12: 22.03.2009

- HEBDOMADAIRE DE L'EMIGRATION POLONAISE
- TYGODNIK POLSKI ZA GRANICĄ -

Editeur: La Mission Catholique Polonaise en France**Wydawca:** Polska Misja Katolicka we Francji (tél. 01 55 35 32 32)**Adresse:** 263 bis, rue Saint-Honoré - 75001 Paris.**Tél.:** 01 55 35 32 28; 01 55 35 32 31; fax 01 55 35 32 29.**E-mail:** vkat@club-internet.fr www.glos-katolicki.fr

CCP 12 777 08 U Paris; CCP 19 180 05 U Paris.

Directeur de la Publication/Dyrektor Publikacji: Ks. inf. Stanisław Jeż - Recteur MCP.**Rédacteur/Redaktor:** Paweł Osikowski;**Rédaction/Zespół:** ks. Tomasz Sokół, s. Andrea Kowal SMI.**Imprimerie/Druk:** Indica - 24-26, rue de l'Industrie - 92400 Courbevoie; tel. 01 47 82 32 32.

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych i zastrzega sobie prawo
dokonywania skrótów. Redakcja nie odpowiada za treść ogłoszeń.

Abonnement/Abonament: 1an/rok - 56,60 euro; 6 mois/pół roku: 30,30 euro.

Konto we Francji/CCP 12 777 08 U Paris - Voix Catholique/Glos Katolicki

Prenumerata w Belgii: ks. B. Dejneka - rue Jourdan 80, 1060 Bruxelles - CCP 000-1637856-11

w Niemczech: Glos Katolicki - Commerzbank Hannover - BLZ 250 400 66 - konto n° 791177900

Prix au n°/cena: 1,55 euro

COMMISSION PARITAIRE N° : 0510 G 86630; ISSN : 1279-953X

LICENCJONOWANE LINIE AUTOKAROWE DO POLSKI

PARIS 75010 (M° Gare du Nord)
91, rue de Maubeuge
Tel. 01 42 80 95 60

35-959 RZESZÓW
ul. Asnyka 10 lokal 17
Tel. 00 48 (17) 850 12 10

Société REFERENCE

vous propose des fenêtres, portes, volets
en PVC, alu et bois
sur mesure

PRIX IMBATTABLES, QUALITE GARANTIE

Levallois Perret
6, rue Aristide Briand
tél. 01.47.59.02.87
fax. 01.47.59.68.93
contact@reference-fim.com

Paris 16e
139, rue Ranelagh
tél./fax. 01.45.25.63.55
paris16@reference-fim.com

Dowóz materiałów
Wywóz gruzu
Przeprowadzki

06 21 36 32 09

ZMIEN SWÓJ STARY KOMPUTER... NA NOWY I SZYBKI
bez wychodzenia z domu, w wybranym przez Ciebie terminie
za jedyne **249 EURO.**

Umów się na spotkanie: 06 23 28 07 44; 06 25 05 38 62.

PROBLEMY Z KOMPUTEREM?

tania, szybka i fachowa pomoc u klienta w domu lub w firmie.

- SERWIS sprzętu informatycznego
- MONTAŻ i modernizacja komputerów
- DORADZTWO przy zakupie
- INDYWIDUALNE szkolenia i korepetycje
- INSTALACJE sieci komputerowych
- INTERNET
- INSTALACJA i utrzymanie systemów operacyjnych

Windows 98/ME/XP, GNU/Linux, BSD - wersje polskie i francuskie
wszystko za rozsądną cenę, w dogodnym miejscu i czasie.**ZADZWOŃ: 06 23 28 07 44; 01 41 24 02 86; 01 48 07 81 70.****KUPON PRENUMERATY
(ABONNEMENT)**

- PIERWSZA PRENUMERATA/ABONNEMENT
 ODNOWIENIE ABONAMENTU (RENOUVELLEMENT)

Głos Katolicki - Voix Catholique
263 bis, rue Saint-Honoré - 75001 Paris

- Rok (56,60 €)
 Pół roku (30,30 €)
 Przyjaciele G.K. (69,60 €)

Nazwisko:.....

Imię:.....

Adres:.....

.....

.....

Tel:.....

Numer złożony do druku 11.3.2009.

AUTOKAREM DO POLSKI25 LAT POLKI SERVICE FRANCJA - 15 LAT POLKI SERVICE WARSZAWA
PROMOCJE!!!

WYJAZDY 6 RAZY W TYGODNIU

Z Paryża, Lens, Montigny, Lille, Valenciennes, Reims, Metz, Freyming

AUTOKAREM DO 60 MIAST W POLSCE:

Augustów,	Grudziądz,	Mragowo,	Siedlce,
Biała Podlaska,	Jarosław,	Nisko,	Ślubice,
Białystok,	Jędrzejów,	Nowa Skarżyna	Ślupsk,
Bolesławiec,	Katowice,	Olsztyn,	Suwałki,
Bydgoszcz,	Kielce,	Opatów,	Stalowa Wola,
Częstochowa,	Kolbuszowa,	Opole,	Szczecin,
Dębica,	Konin,	Ostrów Maz.	Tarnobrzeg,
Elbląg,	Koszalin,	Piotrków Tryb.	Tarnów,
Elk,	Kraków,	Poznań,	Toruń,
Gdańsk,	Legnica,	Przemyśl,	Warszawa,
Gdynia,	Leżajsk,	Przeworsk,	Wrocław,
Gilwice,	Lublin,	Puławy,	Zambrów,
Giżycko,	Łódź,	Radom,	Zamość
Gniezno,	Łomża,	Rzeszów,	Zielona Góra.
Gorzów Wielk.	Mielec,	Sandomierz,	

- Transport towarów, - Przeprowadzki, - Przesyłka paczek,
- Wynajem autokarów na imprezy turystyczne!

TANIE LATANIE - Samolotem DO WARSZAWY, KRAKOWA, KATOWIC

252, rue de Rivoli; 2, rue de Mondovi 75001 PARIS; M^o Concorde
Agencja czynna 7 dni w tygodniu7, rue Duphot, 75001 Paris
tel. 01 40 15 09 09
www.karolina.fr

Najlepsze
Towarzystwo w Podróży!

KAROLINA

FRANCE - POLSKA - FRANCJA - POLOGNE - FRANCE - POLSKA
BILETY AUTOKAROWE I LOTNICZE - BILLETS D'AUTOCARS ET D'AVIONS

École Privée NAZARETH

Szkoła Języka Francuskiego

20 lat doświadczenia w Paryżu!!!

Cours Privé d'Enseignement Supérieur - déclaré à l'Académie de Paris
przygotowanie do: DILF, DELF, DALF, TCF i na wyższe studia

Zajęcia wieczorne i sobotnie

68, rue d'Assas, Paris 6; 20, rue Marsoulan, Paris 12;

- status studenta - prawo do pracy -

ZAPISY PRZEZ CAŁY ROK SZKOLNY;
NOWE GRUPY OD 6 MARCA.

☎ 1 43 03 38 33, ☎ 06 62 69 13 83, ☎ 01 43 05 83 15

COURS DE LANGUE POLONAISE - TOUS NIVEAUX

enseignement individuel ou en groupe, traductions.

Przygotowujemy do: - Europejskich Egzaminów Certyfikacyjnych
z języka polskiego zgodnie z wymogami Rady Europy;
- do matury francuskiej - język polski LV 2 i 3.

www.nazarethfamille.fr

* Przeprowadzki, wywóz gruzu, porządkowanie, transport
materiałów budowlanych. Możliwość fakturowania.

T. 06.66.04.16.67

UWAGA! Drobne ogłoszenia w G.K.: 0,8 euro/słowo; przy powtórzeniach - od trzeciego razu - 0,5 euro/słowo; ogłoszenia ekspresowe - we Wkładce G.K.: 5 euro („szukam pracy” - 3 euro); przy powtórzeniach - 50% ceny; - „usługi” - do 10 słów: - 8 euro (powtórzenia 5 euro), do 20 słów - 12 euro (powtórzenia 8 euro). Ogłoszenia umieszczamy dodatkowo na stronie internetowej G.K. (www.glos-katolicki.fr) - dopłata wynosi -1 euro na tydzień („usługi” - 2 euro)! Reklamy (ceny w zależności od ilości powtórzeń i wielkości - inf. i cennik w redakcji GK - 263 bis, rue Saint Honoré, 75001 Paris - II piętro: w godz. 9-12h³⁰ i 15-18, od poniedziałku do piątku; tel. 01 55 35 32 28(31); fax 01 42 96 23 29; e-mail: vkat@club-internet.fr

Copernic

L'EUROPE DE L'EST EN DIRECT

COPERNIC

6, rue des Immeubles
Industriels
75011 Paris (M^o Nation)
tel. 01 40 09 03 43

COPERNIC

23, rue Desaix
69003 Lyon
tel. 04 72 60 04 54www.copernic.frwww.copernic.waw.pl

**SPRZEDAŻ BILETÓW ON-LINE
NA TANIE LINIE LOTNICZE
ORAZ NA AUTOKARY**

PACZKI DO POLSKI

- zbiórka na terenie całej Francji;
  - wyjazdy w poniedziałki;
  - dostawa do rąk własnych adresata.
- Odbiór paczek z domu klienta w Paryżu i okolicach
- tel. 01 40 09 03 43.

Uwaga!!! Nasze biuro jest zamknięte w niedziele.**Godziny otwarcia biura w Paryżu:****od poniedziałku do piątku: od 9⁰⁰ do 17⁰⁰,****w soboty: od 9⁰⁰ do 13⁰⁰.**

**Polskie ciasta i torty
na zamówienie.**

Tel. 06 18 51 86 77**BIURO TŁUMACZEŃ****W. A. KOCZOROWSKI**Tłumacz przysięgły przy Sądzie Apelacyjnym w Wersalu
90, rue Anatole France - 92290 Châtenay-Malabry
lub4, villa Juge - 75015 Paris (M^o Duplex)

tel./fax: 01 46 60 45 51 lub 06 07 71 52 90; (e-mail: wakocz@aol.com).

Tłumaczenia urzędowe, redakcja podań i pism, formalności
prawno-administracyjne w urzędach, kancelariach notarialnych i sądach.**KANCELARIA PRAWNICZA****TŁUMACZ PRZYSIĘGŁY**

S. Bocianowski, dr prawa międzynarodowego, ekspert sądowy.

Eliza Bocianowska - adwokat.

105 bis, bd de Grenelle, 75015 Paris;

tel. 06 17 98 60 20; tel./fax: 01 43 06 00 70.

Sprawy: małżeńskie, emerytalne, spadkowe,
odzyskiwanie własności itp. w Polsce i we Francji.**PODRÓŻE DO POLSKI**

* **IZABELL** - REGULARNY PRZEWOZ OSÓB I TOWARÓW
DO POLSKI POŁUDNIOWEJ. TEL. 01 41 71 12 79; 06 20 87 70 77!

* **LUXSUS** - PRZEWOZ OSÓB I TOWARÓW DO POLSKI - OLSZYNA,
WROCLAW, KATOWICE, KRAKÓW, RZESZÓW.

TEL. 01 42 38 63 20; 06 62 75 50 06; (00 48 12) 284 12 50

RESTAURANT POLONAIS
SALLE CLIMATISÉE

Heures d'ouverture :
du mardi au samedi de 12h00 à 15h00,
le soir de 19h00 à 22h00,
le dimanche de 12h00 à 16h00,
le soir de 19h30 à 22h30,
fermé le lundi.

Place Maurice Barrès - 75001 Paris
Tel. 01 42 60 43 33, fax: 01 55 35 32 27
www.crypte-polska.com; e-mail: crypte-polska@orange.fr

VERBUMTRAD
Tłumaczenia przysięgłe
francuski-polski/polski-francuski
Traduction - Interprétariat
français - polonais / polonais - français

T. 01.73.75.43.92; 06.15.94.03.71
e-mail: verbum.trad@yahoo.fr

Poradnia Psychologiczna
przy Parafii Polskiej w Paryżu XVI - 18, rue Claude Lorrain
przyjmuje - bezpłatnie - w niedziele o godz. 17⁰⁰.

PSYCHOLOG-TERAPEUTA: TEL. 01 45 88 58 60
udziela pomocy w przypadku:
problemów życiowych, depresji, ciężkich chorób, żałoby...

TRAVAUX DE JARDIN:
elagage, abotage, gazon, entretien tombeau
Tél. 01 48 57 78 27; 06 83 63 36 18

ADWOKAT
przy Radzie Adwokackiej w Paryżu
MARTA CICHOSZ
doradztwo prawne
w języku polskim i francuskim
TEL. 01 45 66 00 56; 06 03 10 45 87

ABC BATIMENT
(rénovation, ect.)
www.abc-batiment.net
Tél. 01 48 57 78 27; 06 83 63 36 18

GRUPY RODZINNE AL-ANON - NADZIEJA
DLA KREWNYCH I PRZYJACIÓŁ ALKOHOOLIKÓW

AL-ANON
jest wspólnotą kobiet i mężczyzn,
na życie których wpływa picie alkoholu
CZŁONKA RODZINY lub BLISKIEJ OSOBY.
Krewni oraz przyjaciele mogą wiele uczynić, aby pomóc
zarówno sobie jak i osobie mającej problem z alkoholem.

Spotkania odbywają się
W KAŻDY WTOREK O GODZ. 20.00
w salce obok kościoła polskiego NMP w Paryżu (Me Concorde)
ANONIMOWOŚĆ JEST PODSTAWOWĄ ZASADĄ
AL-ANON.
CZEKAMY NA CIEBIE!!!
T. 06 26 45 56 46; 06 75 79 03 20

Częstochowa, Stary Rynek. Sprzedam zabytkową kamienicę
1000 m², wymagającą remontu.
T. (00 48) [0]32 261 07 47; (00 48) 6 96 06 78 19; skype: nelli19;
http://miasta.gazeta.pl/czestochowa/1,35271,2694495.html
http://www.czestochowa.miesto.biz/spacer.php?pan_id=1102-1001-1018

Ofiary na Tydzień Miłosierdzia

Mme Catherine MATUSZAK - WAISNES -	100 euro
Mme Lucja Dorota ETCHECOPAR - PARIS -	100 euro
Mr et Mme Joseph GARCIA - VENEUX -	
LES SABLONS -	50 euro
Mme Marguerite de CHABERT - COURBEVOIE -	20 euro
Mr Jan KIERYLLO - PARIS -	200 euro
Mr et Mme HILDEBRANDT - PARIS -	100 euro
NN -	150 euro
Mme Aniela KUSZKOWSKA - VANVES -	30 euro
Mme Elisabeth DLUBAK -	
VILLENEUVE D'ASCQ -	100 euro
Mr Jean KUREK - AUBIERE -	20 euro

Ofiarodawcom składamy serdeczne „Bóg zapłać”.
Dalsze ofiary prosimy przysyłać na adres: Mission Catholique Polonaise, 263 bis,
rue Saint-Honoré, 75001 Paris, wpłacając na: CCP 1268-75 N PARIS

PIELGRZYMKĄ DO LOURDES
11 - 18 maja 2009 r.

Noclegi w Bellevue - Domu Polskiej Misji Katolickiej w Lourdes. Cena 350 euro (podróż, pobyt, ubezpieczenie); przy zapisie wpłata 150 euro. Zapisy do 25 kwietnia przyjmuje:
Mme Józefa Natanek; 3, rue Molière; 62680 Mericourt -
tel. 03 21 69 99 09.

Jeśli uważasz że masz problem
z **ALKOHOLEM**,
alkohol kieruje Twoim życiem,
PRZYJDŹ na SPOTKANIE
ANONIMOWYCH ALKOHOOLIKÓW

Anonimowi Alkoholicy są wspólnotą
mężczyzn i kobiet, na życie których wpływa picie
alkoholu. Anonimowi Alkoholicy dzielą się nawzajem
doświadczeniem, siłą i nadzieją, aby wspólnie rozwiązać
swoją problem - alkohol.

Spotkania AA odbywają się
w każdy **WTOREK** w godz. **20.00-21.30**
przy kościele św. Genowefy -
18 rue Claude Lorrain 75016 Paris (metro Exalmans).

Anonimowość jest podstawową zasadą
ANONIMOWYCH ALKOHOOLIKÓW.

NAM SIĘ UDAŁO - TOBIE TEŻ SIĘ MOŻE UDAĆ!!

FIRMA BUDOWLANA,
WYKONUJĄCA ZLECENIA PAŃSTWOWE
NA TERENIE ZACHODNIEJ FRANCJI
ZATRUDNI doświadczonych pracowników
na stanowisku: TAPECIARZ.
Niewymagana znajomość języka francuskiego,
mile widziane prawo jazdy kat. B.
Kontakt oraz bliższe informacje:
T. 06.73.81.28.22
e-mail: ksa@ksa-batiments.com
www.ksa-batiments.com

23 - 29 MARCA

PONIEDZIAŁEK 23 MARCA

6⁰⁰ Kawa czy herbata? 8⁰⁰ Wiadomości 8¹⁰ Pogoda 8¹⁵ Kwadrans po ósmej 8³⁵ Jedynkowe Przedszkole 9⁰⁰ My Wy Oni 9³⁰ Kabaretowy Alfabet Dwójki 9⁵⁰ Kiedy słońce traci blask - serial 10⁴⁰ Narodzona po raz drugi - dokument 11³⁰ Plebania - telenowela 12⁰⁰ Wiadomości 12¹⁰ Klan - telenowela 12³⁵ Pamiętaj o mnie 12⁴⁵ Korostyszew - dokument 13²⁰ M jak miłość - serial 14¹⁰ Tak czy nie? - serial 14⁵⁵ Forum 15⁵⁵ Dach nad głową - magazyn 15⁵⁰ Podróżnik 16¹⁰ My Wy Oni 16⁴⁰ Navigator - magazyn 17⁰⁰ Teleexpress 17¹⁵ Jedynkowe Przedszkole 17⁴⁰ Dzika Polska - serial 18¹⁰ Z archiwum IPN - magazyn 18⁴⁰ Pamiętaj o mnie 18⁵⁰ Plebania - telenowela 19¹⁵ Dobranocka 19³⁰ Wiadomości 19⁵⁵ Sport 20⁰⁵ Pogoda 20¹⁰ Klan - telenowela 20³⁵ Sportowy tydzień 21¹⁰ Barwy szczęścia(2) - serial 22⁰⁰ Emigranci 22²⁵ Piosenki z filmoteki 23⁰⁵ Dziękujemy za solidarność - felieton 23¹⁵ Forum 24⁰⁰ Serwis 0⁰⁵ Pogoda 0¹⁰ Dzika Polska - serial 0³⁵ Pamiętaj o mnie 0⁵⁰ Plebania - telenowela 1¹⁵ Dobranocka 1³⁰ Wiadomości

WTOREK 24 MARCA

6⁰⁰ Kawa czy herbata? 8⁰⁰ Wiadomości 8¹⁰ Pogoda 8¹⁵ Kwadrans po ósmej 8³⁵ Domisie 9⁰⁰ Moliki książkowe - magazyn 9¹⁰ Schudnij - program poradnikowy 9²⁵ Między Odrą a Renem 9⁴⁵ Pierwszy milion - magazyn 10¹⁰ Z archiwum IPN - magazyn 10⁴⁰ Ranczo - serial 11³⁰ Plebania - telenowela 12⁰⁰ Wiadomości 12¹⁰ Klan - telenowela 12³⁵ Pamiętaj o mnie 12⁴⁵ Sportowy tydzień 13¹⁵ Barwy szczęścia(2) - serial 14⁰⁵ Wieczór z Hanną Banaszak 14⁵⁰ Bronisław Wildstein przedstawia 15²⁰ Emigranci 15⁵⁰ Piosenki z filmoteki 16³⁰ Wojciech Cejrowski - reportaż 17⁰⁰ Teleexpress 17¹⁵ Domisie 17⁴⁰ Moliki książkowe - magazyn 17⁵⁰ Między Odrą a Renem 18¹⁰ 300 % normy - teleturniej 18⁴⁰ Pamiętaj o mnie 18⁵⁰ Plebania - telenowela 19¹⁵ Dobranocka 19³⁰ Wiadomości 19⁵⁵ Sport 20⁰⁵ Pogoda 20¹⁰ Klan - telenowela 20³⁵ Komentator - magazyn 21¹⁵ Barwy szczęścia - serial 21⁴⁰ Nieznani sprawcy - dokument 22¹⁰ Wideoteka dorosłego człowieka 22³⁵ Biznes z gwarancją 22⁵⁵ Errata do biografii 23²⁵ Bronisław Wildstein przedstawia 24⁰⁰ Serwis 0⁰⁵ Pogoda 0¹⁰ Skarby nieodkryte - program edukacyjny 0³⁵ Pamiętaj o mnie 0⁵⁰ Plebania - telenowela 1¹⁵ Dobranocka 1³⁰ Wiadomości

ŚRODA 25 MARCA

6⁰⁰ Kawa czy herbata? 8⁰⁰ Wiadomości 8¹⁰ Pogoda 8¹⁵ Kwadrans po ósmej 8³⁵ Jedyneczka 9⁰⁰ Zwierzowiec 9¹⁵ Pora na doktora - magazyn 9³⁰ Łączy nas Polska - felieton 9⁴⁵ Made in Poland - teleturniej 10¹⁵ Telewizyjne Wiadomości Literackie 10⁴⁰ Męska przygoda - magazyn 11⁰⁵ Zacisze gwiazd 11³⁰ Plebania - telenowela 12⁰⁰ Wiadomości 12¹⁰ Klan - telenowela 12³⁵ Pamiętaj o mnie 12⁴⁵ Komentator - magazyn 13²⁰ Barwy szczęścia - serial 13⁴⁵ Biznes z gwarancją 14¹⁰ Tomasz Lis na żywo 15⁰⁰ Nieznani sprawcy - dokument 15²⁵ Łączy nas Polska - felieton 15⁴⁰ TV Moto - magazyn 16¹⁰ Pegaz 16³⁰ Errata do biografii 17⁰⁰ Teleexpress 17¹⁵ Jedyneczka 17⁴⁰ Zwierzowiec 17⁵⁵ Polska z bocznej drogi 18¹⁰ Słownik polsko - polski 18³⁵ Pamiętaj o mnie 18⁵⁰ Plebania - telenowela 19¹⁵ Dobranocka 19³⁰ Wiadomości 19⁵⁵ Sport 20⁰⁵ Pogoda 20¹⁰ Klan - telenowela 20³⁵ Tydzień Polski - magazyn 21⁰⁵ Wilnoteka - magazyn 21²⁰ Apetyt na miłość(2) - serial 22¹⁰ System 09 - dokument 23⁰⁰ Tomasz Lis na żywo 24⁰⁰ Serwis 0⁰⁵ Pogoda 0¹⁰ Słownik polsko - polski 0⁴⁰ Pamiętaj o mnie 0⁵⁰ Plebania - telenowela 1¹⁵ Dobranocka 1³⁰ Wiadomości

CZWARTEK 26 MARCA

6⁰⁰ Kawa czy herbata? 8⁰⁰ Wiadomości 8¹⁰ Pogoda 8¹⁵ Kwadrans po ósmej 8³⁵ Budzik 9⁰⁰ Raj 9²⁵ Skarby nieodkryte - program edukacyjny 9⁵⁰ Szansa na Sukces 10⁴⁰ Elementarz - magazyn 10⁵⁵ Magazyn przechodnia 11¹⁰ Zaproszenie 11³⁰ Plebania - telenowela 12⁰⁰ Wiadomości 12¹⁰ Klan - telenowela 12³⁵ Pamiętaj o mnie 12⁴⁵ Tydzień Polski - magazyn 13¹⁵ Wilnoteka - magazyn 13³⁰ Apetyt na miłość(2) - serial 14²⁰ System 09 - dokument 15¹⁰ Warto rozmawiać 16⁰⁰ Raj 16³⁰ Polska dobrze smakuje 17⁰⁰ Teleexpress 17¹⁵ Budzik 17⁴⁰ Zacisze gwiazd 18¹⁰ Bzik kulturalny 18³⁵ Pamiętaj o mnie 18⁵⁰ Plebania - telenowela 19¹⁵ Dobranocka 19³⁰ Wiadomości 19⁵⁵ Sport 20⁰⁵ Pogoda 20¹⁰ Klan - telenowela 20³⁵ Z daleka a z bliska 21²⁰ Jubileusz TV Polonia - Emigranci 22³⁵ Wciąż idę swoją drogą - dokument 23⁰⁰ Warto rozmawiać 24⁰⁰ Serwis 0⁰⁵ Pogoda 0¹⁰ Bzik kulturalny 0³⁵ Pamiętaj o mnie 0⁵⁰ Plebania - telenowela 1¹⁵ Dobranocka 1³⁰ Wiadomości

PIĄTEK 27 MARCA

6⁰⁰ Kawa czy herbata? 8⁰⁰ Wiadomości 8¹⁰ Pogoda 8¹⁵ Kwadrans po ósmej 8³⁵ Kuchcikowo 8⁵⁰ Bajkonur czyli w świecie książek dla dzieci 9⁰⁰ Żegnaj Rockefeller - serial 9³⁰ Laboratorium 9⁵⁰ Pomorskie krajobrazy 10¹⁵ Mikołaja Iwanowa Przypadki na Wschodzie 10³⁵ Z daleka a z bliska 11¹⁵ Polska z bocznej drogi 11³⁰ Plebania - telenowela 12⁰⁰ Wiadomości 12¹⁰ Klan -

telenowela 12³⁵ Pamiętaj o mnie 12⁴⁵ Hity satelity 13⁰⁵ Jubileusz TV Polonia - Emigranci 14²⁰ Wciąż idę swoją drogą - dokument 14⁴⁵ Tak rzekł Bóg do Mojżesza - reportaż 15⁰⁵ Okna sztuki - magazyn 15²⁰ Męska przygoda - magazyn 15⁵⁰ Hit Generator 16⁴⁰ Elementarz - magazyn 17⁰⁰ Teleexpress 17¹⁵ Bajkonur czyli w świecie książek dla dzieci 17³⁰ Telewizyjne Wiadomości Literackie 17⁵⁵ Mikołaja Iwanowa Przypadki na Wschodzie 18²⁰ Hity satelity 18³⁵ Pamiętaj o mnie 18⁵⁰ Plebania - telenowela 19¹⁵ Dobranocka 19³⁰ Wiadomości 19⁵⁵ Sport 20⁰⁵ Pogoda 20¹⁰ Klan - telenowela 20³⁵ Na dobre i na złe - serial 21³⁰ Porozmawiaj z 23⁰⁰ Zakład 0¹⁰ Polska dobrze smakuje - dokument 0⁴⁰ Pamiętaj o mnie 0⁵⁰ Plebania - telenowela 1¹⁵ Dobranocka 1³⁰ Wiadomości

SOBOTA 28 MARCA

6⁰⁰ Plebania(5) - telenowela 8⁰⁰ Reportaż 8³⁰ Porozmawiaj z 9⁰⁰ Sposób na zdrowie - magazyn 9¹⁵ Okna sztuki - magazyn 9³⁰ Ranczo pod Zieloną Siódmką - serial 10⁰⁰ Program rozrywkowy 10³⁰ Wojciech Cejrowski - reportaż 11⁰⁰ Złotopolscy - telenowela 11³⁵ Pamiętaj o mnie 11⁴⁵ Opowieści wiatru i morza 12¹⁰ Makłowicz w podróży 12³⁵ Wideoteka dorosłego człowieka 13⁰⁰ Wiadomości 13¹⁰ Na dobre i na złe - serial 14⁰⁰ Dziękujemy za solidarność - felieton 14¹⁰ Dzika Polska - serial 14⁴⁰ Made in Poland - teleturniej 15⁰⁵ Kiedy słońce traci blask - serial 16⁰⁰ Śniadanie na podwieczorek 17⁰⁰ Teleexpress 17¹⁵ Pamiętaj o mnie 17³⁰ Dokument 18²⁵ M jak miłość - serial 19¹⁵ Dobranocka 19²⁵ Program rozrywkowy 20¹⁰ Wiadomości 20³⁵ Sport 20⁴⁵ Pogoda 20⁵⁰ Ranczo - serial 21⁴⁰ Eroica - dramat 23³⁵ 300 % normy - teleturniej 0⁰⁵ Wideoteka dorosłego człowieka 0³⁰ M jak miłość - serial 1¹⁵ Dobranocka 1³⁰ Wiadomości

NIEDZIELA 29 MARCA

6¹⁵ Klan(5) - telenowela 8⁰⁵ Śniadanie na podwieczorek 9⁰⁰ M jak miłość - serial 9⁵⁰ Powrót do Wiklinowej Zatoki(2) - serial 10²⁵ Słownik polsko - polski 10⁵⁰ Złotopolscy - telenowela 11¹⁵ Pamiętaj o mnie 11²⁵ Bzik kulturalny 11⁵⁵ Między ziemią a niebem 12⁰⁰ Anioł Pański 12¹⁵ Między ziemią a niebem 13⁰⁰ Msza św. - kościół Marii Magdaleny w Tychach 14¹⁵ Daleko od szosy - serial 15⁴⁰ Reportaż 16¹⁰ Skarby nieodkryte - program edukacyjny 16³⁵ Zaproszenie 17⁰⁰ Teleexpress 17¹⁵ Rozmowy na temat 17²⁵ Pamiętaj o mnie 17³⁵ Program rozrywkowy 18²⁵ M jak miłość - serial 19¹⁰ Dobranocka 19³⁰ Wiadomości 19⁵⁰ Sport 20⁰⁵ Pogoda 20¹⁰ Oficer - serial 21⁰⁵ Hit Generator 22⁰⁰ Szkoda gadać - program rozrywkowy 22²⁰ Czas dla kibica 24⁰⁰ M jak miłość - serial 0⁴⁵ Ziarno 1¹⁵ Dobranocka 1³⁰ Wiadomości

UBEZPIECZENIA PO POLSKU

Grażyna Lubicz Fernandes

SwissLife

Tel. 01 39 64 38 36; 06 73 47 94 20 fax 01 34 17 43 51; e-mail: grazyna.fernandes.ag@swisslife.fr

KOMPLETNA OBSŁUGA KLIENTA PO POLSKU: UBEZPIECZENIA I ODSZKODOWANIA

WSZELKIE UBEZPIECZENIA OSÓB I FIRM: - SAMOCHODOWE ZE STAŻEM Z POLSKI - MIENIE - OC - ZDROWIE - NW - LOKATY - RENTY

BP 27 - 14, Résidence du Lac - 95880 Enghien Les Bains (północne przedmieście Paryża).

kierunek Pontoise

z Gare du Nord: stacja Enghien les Bains. Z dworca: iść peronem w lewo, po wyjściu w prawo ulicą Charles de Gaulle do nr-u 52 bis i przejściem między domami do końca, potem w lewo pasaż pod arkadami. Biuro za wejściem do rezydencji nr 14.

A 15 w kierunku Cergy Pontoise, zjazd nr 2 - Argenteuil Orgemont prawym

pasem na Epinay i prosto 14 światła - do jeziora w Enghien. Na końcu jeziora w lewo i w prawo na parking kasyna na poziom B. Wyjście: rue Général de Gaulle - centre ville.

CHASUBLES BRODÉES **SUPER** **VENTE**

Pour commander : (0048) (071) 354 04 06 sklep@urbanowiczhaft.pl
 WEBSHOP - www.urbanowiczhaft.pl **Prix: 49 euros/pce**

Karty telefoniczne
IRADIUM

Taniej do Polski i po całym świecie!

15€
 7,50€

POLSKA
 0811 600 311
 01 70 75 19 11

POLSKA
 0811 600 311
 01 70 75 19 11

**PEŁNA SATYSFACJA
 100%
 WZROSTYNIETU**

CZAS KOMUNIKACJI NA KARCIE ZA 15€	
MAKSYMALNY CZAS ROZMOWY	
Polska	1800* min
GSM Polska	300* min
Niemcy	1250* min
USA+GSM	1500* min
Włochy	1000* min
Anglia	1500* min
Kanada+GSM	1500* min
Francja	1250* min
GSM Francja	111* min

Punkty sprzedaży:
 Kioski supermarkety,
 taxiphony, tabac, księgarnie.

Obsługa Klienta 7dni w tygodniu od 9.00 do 21.00
 0811 600 311 0 1 70 75 19 11

* Dodatkowa opłata za połączenie. Warunki określone przez A.R.T. Numer odradzany z telefonu komórkowego.

Połączenie międzynarodowe
 w cenie rozmowy miejscowej!**

0,014€/min

Wybierz
0811 65 48 48
 Następnie numer korespondenta

BEZ ABONAMENTU! BEZ KODU! PROSTO! TANIO!

POLSKA	Niemcy	Dania
USA + GSM	Anglia	Hiszpania
Kanada + GSM	Austria	Belgia
Francja	Norwegia	Rosja
	Włochy	Szwecja...

GSM POLSKA 0,09 €/min 0821 61 48 48

7/7 Obsługa klienta informacje rachunki i ceny
 7 dni w tygodniu od 9.00 do 21.00

www.no-limit-telecom.com

Un service du Groupe
IRADIUM

0811 300 348*

* 0,014€/min (19.00 - 08.00 w tygodniu, w święta i w weekend); 0,028€/min (08.00 - 19.00) połączenie z aparatu stacjonarnego.
 ** Zobacz listę krajów. Warunki sprzedaży na www.no-limit-telecom.com